26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7061 28 ՄԱՐՏ 1909 ՇԱԲԱԹ 19 ՐԷՊ ԻՒԼ ԷՒՎԷԼ 1327 10 Avril 1909 26me année N. 7061

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.օ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 29 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آره‌وله
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتيازى قره‌كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 ՓԱՐԱ. ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

ՀԱՒԱՏՔԻ ԽՕՍՔԵՐ

Ձուր են այն պարծանքները թէ Պոլիսը կը յարատեւէ իր միամիտ ու պապենական ջերմեռանդութեանը մէջ։ Մեծ-Պահքի «Արեւագալ»ները չա՛տ անշուք անցան. այս շաբթուան աւագ օրերուն մէջ՝ աղօթողներու խո՛ւռն, ծաւալո՛ւն յորդութիւնը ունեցանք միայն Վեհափառին բոլորտիքը։

Եթէ ներքին պատճառներ որոնելու ըլլանք, անշուշտ կը գտնենք շա՛տ շատեր։ Ազգը տարիներով զբաղած է իր սրբարաններու մեծ տաճարակապուտներովը, անոնց պահպանութեանը հակող աչքերը՝ յափշտակողի նայուածքներով պատած են ներքին խորութեանցը մէջ։

Այդ պատմութիւնները մէկ կողմէ զայրոյթի հետ ցաւ, ցաւերու հետ անտարբերութիւն և անտարբերութեան հետ յուսաչունչ հով մը եղած է հոգիներու ջերմութեանը վրայ։ Միւս կողմէ երբ կը կարծուէր թէ հիներու տեղ նոր քահանայութիւն մը, լուսով, եկած ըլլար՝ իր գիտնական լրջութիւնը, վայելչական պարզութիւնը բերելու մեր սրբարաններէն ներս, պարզապէս հինին յաջորդութիւն մը եղած է, դիպուածաբար նետուած կեանքի այդ տեսակ պայմանի մէջ։

Պասկները, ըստ հին սովորութեան, տակաւին շրջաբերութեան մէջ են։ Ու ի՛նչ տգեղութիւն. աղօթքի, պատարագի, ջերմեռանդութեան, հոգեհացութեան րոպէներուն, նիւթական հաշիւն է, մամոնան, որ կը ցցուի սրբանուէր կամարներուն տակ. տարօրինա՛կ մուրացկանութիւն, որ թերեւս ներելի ըլլար ուրիշ տեղ մը, բայց ոչ անշուշտ սրբարաններու մէջ։ Գոնէ ղանց առնուէին տարուան մէջ երկու տէրունական տօներու առթին, — Ծնունդին և Զատկին, — և կամ գոնէ Աւագ Հինգշաբթի օրը, ուր ստակին տէրը այնքան զարհուրելի պատմութիւնով մը եկած է քրիստոնէական աշխարհին, եկեղեցիներուն մէջ, ատոր հնչիւնը չլսուէր ականջներու։ Ու այդ օրը, գոնէ միայն այդ օրը՝ մարդը ըլլար իսկապէս Աստուծոյ պատկերին համեմատ ստեղծուած մը։

Ո՛րքան չարչրկուած եմ այդ խօսքովը։ Աչքի առջեւ բերէք այն վայրենի դէմքերը, անոնք որ տարիներով զիրար բզքտած են ու կը բզքտեն այսօր իսկ։ Ի՞նչպէս կարելի է «Աստուծոյ մը պատկերը» փնտռել այն անտաշ գիծերուն մէջ, աստուածային ցոլքը այն աչքերու մէջ՝ ուր գիշախանձ մոլեգնութիւնը կը բունի մահաշունչ։ Զրադաշտական կրօնքը իրաւունք ունէր գուցէ չարի և բարիի առանձին սկիզբներ դաւանիլ։ Ո՛րքան լաւ կ'ըլլար եթէ այդպիսի դաւանանք մը գար մինչեւ մեր օրերը, և հիմա դիւրին էր բոլոր այդ չարերն ու չարիքները, նոյն իսկ վերջին զինուորական մարդասպանն ալ չարի արարչին տալ իր եղեռնական ատրճանակովն ու մահացու գնդակովը։ Կրնա՛նք ընդունիլ թէ Մովսէսի արարչագործութեան գլուխին մէջ խօսք մըն է ան որ փորձանք է Ս. Գիրքով հաւատացող ուղեղներու համար։ Իմ մասիս խօսելով՝ այդպէս եղած է երկա՛ր տարիներ։

Ամիսի մը չափ առաջ, լրագրական ազդի մը համեմատ, ճէճիլեանը լսելու գացած էի։ Ու այդ օրը պատահաբար իր քարոզին նիւթ ըրաւ Ս. Գրքին այդ խօսքը. Աստուած մարդը ըրաւ իր պատկերին համեմատ։ Րոպէապէս իր դէմը զինուեցաւ լռելեայն. ինչու գառնուկին վրայ, անոր անմեղուկ նայուածքին, աղաւնիին դէմքին, վարդի բաժակին, մեխակի թերթիկներուն, թուրնջակին թաւիշին վրայ չգծեց Աստուած իր դէմքէն շող մը, ցոլք մը, երանգ մը, ու մարդը չըրեր իր դէմքին համեմատ, ան՝ որ իբրեւ ներկայացուցիչ ունի պատմութեան մէջ Լէնկթիմուրը, Ալիփաշանը, Տուղրիլը և ուրիշ զարհուրելի մը, այսօր ալ ափրիկեան քափրստանիկը։ Այսչափ փաստեր ունէի անոր դէմ կռուելու։

Վերջապէս հարկ էր որ լսէի զի՛նքը։ Ու բոլորովին իրենն եղայ երբ Հայտընի արարչագործութիւն բառերը ականջներուս զարկին։ Երգահանին լուր տրուած ըլլալով թէ իր արարչագործութիւնը պիտի երգուէր չորս հարիւր հոգիէ կազմուած խումբով մը, եկած էր ներկայ գտնուելու ինքն ալ նոյն օրուան աղօթքին։ Ծերացած էր, թինթոն, կթոտ, ինքզինքը բռնելու անկարող։ Օրհնութիւնը երգուած էր հրաշալիօրէն. ամէնքը ընկղմած էին այն անդնդային խորքին մէջ որ ունի գերման երաժշտութիւնը։ Մարդը ստեղծագործութեան դեր ունեցած էր։

Ա՛լ չէինք խորհիր այդ պատկերին առջեւ որ արդարեւ մեծավայելուչ էր, աստուածային, ձայներու գիծերով, ելեւէջներով, մեղմութիւնով և ուժգնութիւնով շինուած ճարտար վրձինի մը պէս որ, տեղին համեմատ, գոյները կը թանձրացնէ ու կը փափկացնէ, կը պայծառացնէ ու կը նուաղեցնէ փափկիկ, գողտրիկ, քնքուշ, անուշ։ Աստուծոյ պատկեր մը կը ծփծփար այդ արարչութեանը մէջ։

Կը վախցուէր որ այդ յուզումնալից րոպէները ուժգնապէս ցնցէին ծերունի ստեղծագործը և մահաբեր ըլլային։ Երբ դուրս ելած էր ան ինչպէս և ամէնքը, ձայներու հմայքին տակ կանգ կ'առնէ յանկարծ, աչքերը դէպի վեր, աջ ձեռքը դէպի երկինք բարձրացուցած դողդղալով, կը բացագանչէր. «Անկէ՛, անկէ կուգայ այդ ամէն դաշնակութիւնը»։

Հիմա մտքիս առջեւ ունէի Ջուլուի մը գլուխը, մարդկային վարագը անտառներէ դուրս ելած։ «Ա՞տ ինչ է»՝ ինքնին ըսելուս չմնաց, պերճախօսը իր բեմէն կը գոռար. «Մարդկային անկումն ալ իր մեծութեանը հաւասար է»։ Ամերիկացի մը, իր ուղեւորութեան մէջ, պատահաբար կը գտնէ ճգնաւորի մը որ հազիւ կրցած էր իր խաղաղութիւնը գտնել առանձնութեան մէջ։ Իր խուցին մէջ անկիւն մը դրուած էր ջութակ մը, փոշելից, տարիներով ձեռք չզպած, լուռ, աղեղնակն ալ քովիկը կրթնած։ Ուղեւորը թախանձագին կը խնդրէ թոյլտուութիւն ընել իրեն՝ անգամ մը ձեռք առնելու երաժշտական այս գործին, և, դժուարութեամբ հաւանութիւն ստանալէ ետքը, փոշիները կը մաքրէ, լարերը կը յարդարէ ու կը սկսի նուագել։ Մենակեացը, մինչեւ այդ րոպէն մաղձով լիքը, նոր կեանքի հոսանք մը կը զգայ երակներուն մէջ, ներքին հրճուանքով մը պարպատուն, ալ նեղ կը գտնէ մենութիւնը։

Ասկէ մեր հասկնալիքը սա պիտի ըլլար թէ ինկած մարդկութիւնը փոշիներու մէջ կորսուած քնարն է որ վարպետի մը ձեռքով կրնայ սրբուիլ, յարդարուիլ ու կեանքի անուշ դաշնակութիւններ հանել։

Փո՛ն մնացինք քարոզէն ու քարոզիչէն որ, յիրաւի, այդ օրը պերճախօս էր իր նիւթին յղացումովն ու արտայայտութիւնովը. չնչին մանրամասնութիւններ չկային նիւթին մէջ տեղ բռնելու, և քարոզն ու քարոզիչը մնացին հաւասար բարձրութեան մէջ։

Այդ օրէն ի վեր մտքիս առջեւ ունիմ Հայտընի երաժշտական արարչութիւն մը, — պատկեր աստուածային, խորին ու հմայիչ, և փոշիներէն սրբուած ջութակ մը որ անուշ կը հնչէ ականջներուս։

Աստուածային պատկեր մը ու տիեզերական դաշնակութիւն մը չէ՞ ան որ լերան քարոզը խօսեցաւ, մանուկներէն ու ծերերէն օրհնուեցաւ, փարիսեցիներէն մերժուեցաւ և խաչափայտի մը կոնակին վրայ քրտինք թափեց, յօգնեցաւ և բեւեռներուն տակ սրբագործեց ինչ որ խօսեցաւ, ինչ որ հաւատաց, ինչ որ ունէր իր հոգիին մէջ։

Ըստ Ռընանի՝ շատեր Յիսուսի առակներուն չափ գրեթէ բարձր առակներ խօսեցան, և սակայն անոնցմէ ոչ մէկն քրիստոնէութեան ճշմարիտ հիմնադիրը պիտի համարուի։ Բարոյականի, ինչպէս և արուեստի մէջ, ըսելը բան մը չէ՛, ընելն է ամէն բան։ Գաղափարը որ կը թաքչի Ռափայէլի պատկերի մը տակ՝ փոքր բան մըն է. միայն պատկերն է որ կ'արժէ։ Այսպէս, բարոյականի մէջ, ճշմարտութիւնը արժէք մը կը ստանայ եթէ անցնի զգացման վիճակի, ու իր բոլոր յարգը կ'առնէ երբ, աշխարհի մէջ, իրական վիճակի կը փոխուի։ Միջին բարոյականութեան տէր մարդիկ գրած են շա՛տ լաւ առածներ։ Շատ առաքինի մարդիկ, միւս կողմէ, ոչինչ ըրած են աշխարհի մէջ շարունակելու առաքինութեան աւանդութիւնը։ Արմաւենին անոր՛ն է որ հզօր եղած է խօսքով ու գործքով, որ զգացած է բարին, ու իր արիւնին գինով անոր յաղթանակել տուած է։ Յիսուս, այս կրկնակ տեսութիւնով, անհամեմատ է. ամբողջ կը մնայ իր փառքը ու պիտի նորոգուի յաւիտեան։

Իր ոխերիմ քննադատը որ շա՛տ բան ջարդելով ու կոխկռտելով կ'անցնի, երբ կը տեսնէ թէ իր դատարկ հոգիին մէջ բան մը դնել հարկ է, ոչինչ կը գտնէ, ու, ձեւով մը դարձի եկած, կը վազէ իր կորսնցուցածի ետեւէն, ու յափշտակութեամբ մը առլի բացադարձութեան մը մէջ Յիսուսի հետ է դարձեալ։ Կ'ըսէ. «Հանգչէ՛ր հիմա փառքիդ մէջ, ձեռնարկէ՛ցդ ազնիւ։ Գործդ ամբողջացած է. աստուածութիւնը հիմնուած...։ Դրօշակ հակառակութեանց, դու պիտի ըլլաս այն նշանը որուն բոլորտիքը պիտի մղուի ամէնէն բուռն կռիւը։ Հազար անգամ աւելի կենդանի, հազար անգամ աւելի սիրուած մահուընէդ ի վեր քան թէ այս տեղէն անցքիդ օրերուն տեւողութեանը, դու մարդկութեան անկիւնաքարը պիտի ըլլաս և անունդ այս աշխարհէն՝ խլելը՝ զանի հիմէն դղրդել պիտի ըլլայ։ Քու և Աստուծոյ մէջտեղ ալ զանազանութիւն պիտի դրուի։ Մահուան լիակատար յաղթական, ժառանգէ՛ այն թագաւորութիւնը ուր ետեւէդ պիտի գան, քու գծած արքայական պողոտայէդ, երկրպագուներու դարերը։»

Ինկի՛ր, պարո՛ն քննադատ, ինկիր այդպէս իր առջեւը, ծունկի՛ եկուր մեր Մըշեցի քահանային պէս, ու մեզ ալ կանչէ ետեւէդ օրինակիդ հետեւելու, մեզ, յաւիտենական մանուկներ, անկարողութեան դատապարտուած, մեզ՝ որ կ'աշխատինք առանց հնձելու ու չպիտի տեսնենք մեր ցանածին պտուղը։

— Inclinons-nous ! Այո՛, կը խոնարհինք այդ Աստծու առջեւ։

ՀՐԱՆԴ

ԴԱԳԱՂԻ ՄԸ ՎՐԱՅ

ՀԱՍԱՆ ՖԷՀՄԻԻՆ

Ինկար։ Դեռ երէկ, շատերուս անծանօթ մըն էիր։ Մինակ, Սէրպեստիի փրփրոտ էջերուն մէջէն ղօղանջդ կը լսուէր այնքան քաղցրահնչակ որքան վէս, այնքան սրտաթունդ որքան խրոխտ։ Տարիներով, բռնապետութենէն հալածական, աքսորի տրտմալի ճամբաներուն վրայ թափառեցար՝ հայրենիքիդ փրկութեան ծարաւովը չարչարուած, աչքդ միշտ ետեւ, միշտ դէպի հոն դարձուցած, ուր, երկար տարիներ, թախիծի, հառաչումի և ողբումի տարիներ, մարդկային հազարաւոր գլուխներ արձանացած մնացին, դէպի Հայրենիքի տժգոյն ու սիրական հորիզոնները։ Անմռունչ, խմեցիր կսկիծդ, լանջքիդ տակ ձեռքովդ սեղմեցիր ազատութեան աղաղակները որ գոռացին հոն, ու անոնց կրակը՝ կուլ տուած արցունքներովդ ջանացիր մարել։ Քու բոլոր տարագրութեան ընկերներուդ պէս, համբերութեամբ և յոյսով զրահուած, սպասեցիր արշալոյսին ծագմանը, որ յամեցաւ, յամեցաւ, յամեցաւ։ Այս յամեցումին երկարութեանը մէջ, եղան որ կամաց կամաց սպառեցան ու շիջեցան հեռաւոր երկինքներու տխուր և ամպամած ամայութեանը տակ, անփառունակ ու հառաչալից անհետացումով մը։ Բայց դուն՝ այս անողոք, սգաւոր և յուզիչ կոտորումին վերապրեցար, դիմացար ու հասար բոլոր միւս համողներուն հետ, երբոր արշալոյսը ծագեցաւ ուր ուրեմն։ Աքսորականներու գրեթէ կիսամերկ ու բոկոտն տաղանցն էր աս։ Հետաքրքրաշարժ, չքեղ ու հանդիսաւոր տողանց։ Ազատութեան մարտիկներուն հուժկու փաղանգը կ'անցնէր, Ֆրանսական յեղափոխութեան առաջին կամաւորներուն վերադարձին պէս, որոնք սահմանագլուխներու վրայ կռուեցան, բոկոտն, անօթի, քրջազգեաց, կռուեցան առիծներու պէս և շնչասպառ, յաղթական ու ահագին, դարձա՛ն փրկուած հայրենիքին գրկին մէջ պարտաճանաչ ու անվեհեր զինուորի փառքովը գինովնալու։

Ու աս ալ կռիւի վերադարձ մըն էր, երեսնամեայ աննախընթաց ու անօրինակ կռիւ, որմէ յետոյ, իբրեւ հրաշք, դեռ ահա հազարաւորներ կ'ապրին եղեր սեւ ու արիւնոտ կռիւէն ետքը, որ երբեք մղուած ըլլար ո և է բռնակալութեան դէմ, անցեալ ու ներկայ ժամանակներուն մէջ։ Վերադարձողներուն առաջին շարքերուն մէջ էիր և դուն, ո՛վ դժբախտ զոհ, ու երբոր Սահմանադրութեան շէնքին խարիսխները դաստակերտելու ձեռնարկուեցաւ, դուն առաջիններէն եղար որ՝ նետուեցար այդ գործին՝ տակաւին տալու համար ինչ որ կար մէջդ կորով, ուժ, աշխոյժ, ճիգ և վերջապէս կեանք։

Ու ասիկա ալ նոր կռիւ մըն էր, անկեղծութեան, ճշմարիտ հաւասարութեան և անխտիր եղբայրութեան կռիւը մղուած կոյր մոլեռանդութեան, շահամնդիր ու նպատակաւոր փառամոլութեան և սուտ հայրենասիրութեան պոռթկումին դէմ, որուն ժխորովը ահա հիմակ լեցուն է հրապարակը։ Ճշմարիտ ու անվեհեր ու աննկուն մարտիկ, մամուլի պատնէշին վրայ կանգնած՝ դուն բարձրացար նոր հոսանքին դէմ որ բռնակալութիւնը ջնջած ըլլալու և Սահմանադրութիւնը ամրացնելու պատրուակին տակ՝ ուրիշ բռնակալութեան մը հիմնարկումին կը վազէ խելայեղօրէն։ Կուրծք տուիր այդ հոսանքին։ Բախումը ուժգին եղաւ, մաքառումը ահեղ։ Ու հոսանքը քշեց տարաւ քեզի. ու ինկար։ Մութը ու կոյր ատելութիւնը իրեն կռուան ընտրած, զինուոր մը — վա՜յ զի, ափսո՛ս, կ'ըսուի թէ սպայ մըն էր այս քաջը — վարպետ նշանառու, մէկ հարուած մթագնեց էութիւնդ։

Ըսին թէ հեգ էիր, անուշ, քաղցրաբարոյ ու զարգացած. իսկ մենք գիտէինք որ դուն կռուի համար ստեղծուած խրոխտ ըմբիշ մըն էիր, ու հեռուանց, սքանչացումով կը դիտէինք պայքարը զոր կը մղէիր այնքան մաքիստրոսաբար։ Հակառակորդներդ, քաջ այնքան որքան քու եղերական վախճանդ ահա կուգայ ապացուցանել, կռիւէն յոգնած, պարտութեան մոլեգնութեամբը խելայեղ, վար իջան պատնէշէն, սողոսկեցան մութին մէջ, խոյս տալով ճակատէդ, ու յետկուսէ, մեղսակցութեամբը լուսաւորին, շանթահար ըրին քեզ։

Բեզմով, օսմ. մամուլը իր ամէնէն ազնիւ, անձնուէր ու քաջալանջ զինուորներէն մէկը կորսնցուց։ Դուն ինկար բարձրանալու համար. քու փառապսակդ հոն, երեքշաբթի գիշեր, Ոսկեղջիւրի մթաշող ալիքներուն վրայ, հրաշէկ գնդակի մը փայլատակումին մէջ հիւսուեցաւ բոլորուեցաւ քու անապական ճակտիդ շուրջը. բայց օսմ. մամուլին պատնէշին վրայ խրամատ մը բացուեցաւ, զոր գուցէ ոչ մէկ բանով կարելի պիտի ըլլայ գոցել։ Դուն անմահացար։ Քու թշնամիներդ, որ քու արեանդ պապակովը կը տառապէին, քեզ տարին դրին հարիւր հազարաւոր ամէն ցեղէ և կրօնքէ ժողովուրդներու բազուկներուն վրայ, ուր յաւէտ պիտի մնաս իբրեւ խորհրդանշանը օսմ. ճշմարիտ ազատագրութեան, իբրեւ առաջին զինուորը որ իր արիւնը ցայտեցուց հաւասարութեան և արդարութեան թշնամիներուն երեսն ի վեր։ Քու դիակդ իրեն համար դամբարան մը յարդարեց մեր սրտերուն մէջ, քու եղբայրակիցներուդ և քու անհամար համակրողներուդ հոգիներուն մէջ, ու ասիկա դամբարաններուն ամէնէն հոյակապը և ամէնէն անկորնչելին է։ Քեզ սիրողները, և անոնք որ քու եղերաչունչ մահէդ յետոյ ճանչցան քեզ ու քու գործդ, պիտի ուզեն անկորուստ պահպանել՝ ողջակիզումի և զոհի փառքը, զոր դուն կը ներկայացնես՝ անմահութեանդ մէջ։ Գուցէ առանց կոյր և անխիղճ հակառակորդներուդ, դուն սահմանափակուէիր գրչի ու գաղափարի զինուորի սովորական կացութեան մէջ։ Բայց ահա անոնք ջնջելով քեզ, դուրս հանեցին այդ կացութենէն ու խորհրդանշանի մը բարձրութեանը բարձրացուցին։

Թող ուրեմն մխիթարուի հոգիդ, ո՛վ քաջարի զինուոր գաղափարի և ճշմարտութեան։ Այն արիւնը որ քու ազնիւ երակներէդ — զանկիդ ծակերէ՛ն — դուրս ցայտեց՝ պիտի արգասաւորէ այն գաղափարները որոնց համար պղպջաց և որոնք պիտի թեւ թռիչ առնեն։ Գերագոյն ու յաւերժական սփոփանքդ թող ըլլայ ասիկա։

Իսկ անոնք որ կը մնան և որ պիտի ընթանան, վստա՛հ եղիր, այն շաւղէն ուրկէ դուն քալեցիր և որ ոռոգուեցաւ քու արիւնովդ, անոնք ուխտ մը աւելի ունին հիմակ ու պարտականութիւն մըն ալ ճշմարտութեան սուրբ պայքարը մղելու՝ օսմ. հայրենիքին վերջնական ու վճռական փրկութեանը համար՝ Եղբայրութեան, Հաւասարութեան և Արդարութեան սկզբունքին վրայ...։

Եր. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍԱԿԷՏՈՎ

Գաւառական քաղաք մը, ոչ իսկ կուսակալանիստ, կրնա՞յ միթէ միջազգային տեսակէտով դիրք մը գրաւած կամ կարեւորութիւն մը ստացած ըլլալ որ արժանի ըլլայ այդ ըմբռնումով քննուելու, — Այո՛, և խիստ կարեւոր դիրք մը, ինչպէս պիտի տեսնենք, ունեցած է և ունի Երուսաղէմ։

Միջազգային քաղաքականութեան մէջ իւրաքանչիւր դար ունեցած է մէյմէկ կարեւոր քաղաք որ ծառայած է իբրեւ առանցք ժամանակին աշխարհավարութեանը, բայց խիստ քիչ են այն քաղաքները, որ քանի մը դար միանգամայն պահած ըլլան իրենց կարեւոր դիրքը իբրեւ կեդրոն տիեզերական շահագրգռութեանը։ Ամէնքն ալ անցաւոր փայլ մը միայն ունեցած են և հետզհետէ իրարու տեղի տուած են։

Սակայն Երուսաղէմ որ Դաւթէն և Սողոմոնէն ետքը այլեւս կարեւոր դիրք ունեցող մայրաքաղաք չէ եղած բնաւ, զի Յուդայի թագաւորաց առենը Իսրայէլի միայն երկու ցեղի փոքրիկ թագաւորութեան մայրաքաղաքն էր, 1900 այսչափ տարիներէ ի վեր գրեթէ միշտ միեւնոյն չափով ուշագրաւ, միշտ միեւնոյն աստիճանի շահագրգռիչ հանգամանք ունեցած է, ենթակայ տիեզերական հետաքրքրութեան։ Իրեն այս հանգամանքը բացատրելու համար պատմական ապացոյցներ երեւան հանելու պէտք չենք տեսներ և ոչ իսկ հարկ կը համարինք համառօտակի յիշելու թէ մասնաւորապէս միջին դարու մէջ ի՛նչպէս ամբողջ երկու հարիւր տարի Եւրոպա և Ասիա իրարու հետ չափուեցան Երուսաղէմի համար այն ահաւոր պատերազմներովը՝ որոնք խաչակրաց Արշաւանք անունով ծանօթ են և որոնք արժեցին աւելի քան երկու միլիոն մարդոց կեանքը երկու կողմէն, թող բիւրաւոր քաղաքներու, գիւղերու և շինութեանց աւերները, նիւթական անհուն կորուստները և քաղաքակրթութեան տրուած յետախաղաց հարուածները. ո՛չ, առանց յիշելու պէտք չկայ Երուսաղէմի միջազգային կարեւորութիւնը բացատրելու համար։

Բաւական է միայն մտքերնուս առջեւ բերել կէս դար առաջ տեղի ունեցած Խրիմի պատերազմը, մղուած Թուրքիոյ և իր երեք եւրոպացի դաշնակիցներու կողմէ Ռուսիոյ դէմ, պատերազմ՝ որուն պատճառներէն մէկն ալ Երուսաղէմի խնդիրն էր, — անշուշտ ոչ այն խնդիրը որ հիմա գոյութիւն ունի մեր ազգային շրջանակին մէջ — և որուն հետեւանքով միջազգային սթաթիւ քուօ մը կնքուած է Բարիզի դաշնագրին տրամադրութեանը համաձայն, որով որոշուած, ճշդուած և արձանագրուած են Երուսաղէմի Ս. Տեղեաց մէջ իւրաքանչիւր ազգի ունեցած սեփականութիւնները, զորոնք կարելի չէ խանգարել կամ փոփոխել առանց դաշնագիր տէրութեանց հաւանութեանը։ Ատոր համար ալ է որ այն թուականէն ի վեր Երուսաղէմի սթաթու քուօն կը պահուի և կ'ապահովէ ինչպէս Յունաց և Լատինաց իրաւունքները, նոյնպէս և մերը, Հայերուս։

Կարծեմ թէ տարակոյս անգամ չկրնար ըլլալ այն խորհողութեան վրայ թէ Երուսաղէմ միջազգային կարեւորութիւն մ'ունի. անիկա բնականաբար իրեն սրբավայրերուն համար է միայն և ոչ ուրիշ բանի։

Իսկ սրբավայր ըսելով կը հասկցուի նոյն ինքն բովանդակ Երուսաղէմ, զի հակառակ անոր՝ որ սկեպտութեան հով մը բոլոր քրիստոնեայ աշխարհի վրայ կը փչէ և երթալով կրօնի զգացումները և հաւատքի ներշնչումները կը սառեցնէ, Երուսաղէմ է դեռ և կը մնայ անհամեմատ մրցարան կրօնական պայքարներու, նախանձայոյզ վէճերու և մինչեւ անգամ երբեմն նիւթական կռիւներու քրիստոնեայ ազգաց միջեւ։

Օրինակ գտնելու համար շատ հեռուն երթալու պէտք չկայ. Յունաց և Երուսաղէմի օրթոտոքս Արաբաց միջեւ ծագած խնդիրն աչքերնուս առջեւն է, և յայտնի է թէ ի՛նչ ծանր համեմատութիւններ առաւ անիկա, ի՛նչպէս յատուկ յանձնաժողով մը ղրկելու պէտքը առաջ բերաւ և ինչպէս Յոյն Պատրիարքին հրաժարման պատճառ դարձաւ։

Երուսաղէմի միջազգային հանգամանքին առջեւ դիտելի ամէնէն կարեւոր պարագան սա է որ Յունաց ու Լատինաց ետեւ օտար ազդեցութիւններ կը գտնուին միշտ, որոնք յաճախ մեծ դերեր կը խաղան. իսկ Հայոցս իրաւունքներուն իրական և միակ պահպանը բնական է թէ մեր Ազգն է, բայց հովանաւորող ու պաշտպանողը մի միայն մեր Օսմանեան տէրութիւնը, որ թերեւս նոյն իսկ մեզմէ աւելի կարեւոր ու անհրաժեշտ կը համարի մեր դիրքին ու կացութեանը, այսինքն մեր իրաւանց ու սեփականութեանց անփոփոխ ու անկորուստ պահպանութիւնը, նկատելով զանոնք — և շատ իրաւամբ — իբրեւ օսմանեան շահեր ու իրաւունքներ, վասն զի բացայայտ է թէ ինչ որ Հայը կորսնցնէ Երուսաղէմի մէջ, պիտի շահի զայն կամ Յոյնը կամ Լատինը և կամ Ռուսը։ Իսկ թէ Հայերէ աւելի այդ վերջիններուն ձեռք բերելիք ազդեցութիւնը ու կարեւորութիւնը որքան քիչ համապատասխան է Օսմանեան հայրենիքի ընդհանուր շահերուն, կարծեմ թէ բացատրելն անգամ աւելորդ է։

Ահա թէ ինչո՛ւ միշտ մեր տէրութիւնը անկեղծ ոգւով ու ճշմարիտ նախանձախնդրութեամբ, նոյն իսկ բռնապետութեան շրջաններուն պաշտպանած է ազգային իրաւունքները Երուսաղէմի մէջ, հոգածու ըլլալով որ անոնք չանցնին օտարներու ձեռքը, որպէս զի մէկ կողմէն միջազգային դաշնագրութեամբ կնքուած սթաթուքուօն չխանգարուի ու նոր կնճիռներու դուռ չբացուի, և միւս կողմէ Ս. քաղաքին մէջ, քանի որ ծանօթ է թէ օտարները իրենց ազդեցութիւնը չեն սահմանափակեր միայն կրօնական շրջանակին մէջ, այլ կը տարածեն քաղաքական կռուանին վրայ ալ, զոր այնքան աւելի կ'ընդարձակեն, որքան աւելի ընդլայնեն իրենց կրօնական շրջանակը։

Արդ՝ Հայոց Երուսաղէմի սրբատեղեաց մէջ ունեցած իրաւունքներուն և վայելած դիրքին պահպանութիւնը արգելք պիտի ըլլայ օտարներու կրօնական ազդեցութեանց շրջանակին ընդլայնման, ընդլայնում որ հոմանիշ է քաղաքական ազդեցութեան աճմանը։

Կարծեմ թէ ասկէ աւելի երկարելու պէտք չկայ բացատրելու համար՝ Երուսաղէմի միջազգային դիրքն ու կարեւորութիւնը, որուն մէջ աննշան տեղ մը չէ զոր կը գրաւէ մեր Ազգն իրեն սեփականութիւններովը։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՑՈՒՑԱՏԵՍԵՐ

"ՍՊԱՆՈՒԱԾ ԱՂԱՒՆԻ"

Տիկին Մայսուրեանի խումբը իր երրորդ ներկայացումը տուաւ Բերայի մէջ՝ Նար-Դոսի «Սպանուած Աղաւնի» թատերախաղով։

Թէ՛ հեղինակին և թէ թատերախաղին տեսակէտով ներկայացումը բոլորովին նորութիւն մըն էր Պոլսի հասարակութեան համար. թատերախաղը՝ որ Թիֆլիսի Դրամատիկ Ընկերութենէն ալ մրցանակի արժանացած է՝ իր ընդհանուր հանգամանքներուն ու գիծերուն մէջ բաւական յաջողած է։

Ռուբէն Թումեան վաւաշոտ նկարագիրով ու հաճոյամոլ բնութիւնով խմորուած երիտասարդ մըն է, որ օր մը «անտառին արահետներուն մէջ» որսի ելած ժամանակ կը հանդիպի գեղեցիկ աղջկան մը, ու անոր գեղեցկութենէն գրգռուած կը ջանայ զայն հրապուրել. աղջիկը խաբուած անոր կեղծուպատիր ձեւերէն՝ թոյլ կուտայ որ մօտենայ իրեն ու կ'առաջարկէ երիտասարդին՝ մօտակայ ծառի մը ճիւղերուն մէջ թառող սպիտակ թռչունը զարնել։ Սպիտակ աղաւնին կ'իյնայ գետին, ու այդ սպաննուած թռչունին հետ աղջիկն ալ անձնատուր կ'ըլլայ երիտասարդին, որ քանի մը վայրկեանի հեշտալիր յագեցումէն վերջ կը լքէ զայն ու կ'անցնի կ'երթայ։ Աղջիկը, Սառա իր լքուած ու խորտակուած սէրը կ'ողբայ երկար ատեն, տանջանքի ու մղձաւանջի երկար ճգնաժամեր կ'անցնէ, ու սոսկալի նոպաներու տակ իրենց քանի մը վայրկեանի սէրին պտուղն ալ կը խեղդէ իր ձեռքով։ Ու այդ օրէն, բոլորովին նեղսիրտ ու ջղային կը դառնայ, ամէն բանի ու ամէն մարդու հանդէպ անհրապոյր ու անտարբեր վարմունք մը ցոյց կուտայ, և կը ջանայ իր այդ յիշատակները իր սիրտին խորը թաղել։

Գարեգին Սիսակեան, պարզամիտ երիտասարդ մը, պատահմունքով Սառայի կը հանդիպի, մէկ անգամէն իսկ կը հրապուրուի անկէ ու կը սիրահարի անոր, անմիջապէս կը դիմէ աղջկան պաշտպաններուն ու անմիջապէս ալ կը նշանուի անոր հետ. սակայն Սառա իր նշանածին գգուանքներուն ու փայփայանքներուն անտարբեր կը մնայ բոլորովին ու նոյն իսկ կարծես կը խորշի անկէ, անոր ընծայած նուէրներն իսկ զզուանքով ընդունելով. իր մէջ սկսած է արդէն յիշատակներու զզուելի անցեալ մը արթննալ ու ամէն բան իր աչքին զարշելի դարձնել։

Ռուբէն ալ Պետերսպուրկէն վերադարձած է արդէն. համալսարանական ընթացքը մը հետեւելու գացած է հոն, սակայն դասերէն աւելի կիներու ու տարփատենչ հաճոյքներու հետեւած է. ինք վաւաշոտ ու հաճոյամոլ արդէն նկարագիրով, ճշմարիտ եպիկուրեան մը դարձած է, իբր սկզբունք ունենալով՝ «կեանքէն իր հաճոյքները միայն ստանալ, վայելքներ ըմպոշխնել կարելի եղածին չափ, առանց ո և է բանի մասին մտածում ունենալու»։ Իր այդ խենէշ ընթացքին պատճառով վտարուած է համալսարանէն ու ծննդավայր վերադարձած է ասոր ու անոր քով իր կեանքը ճարելու։

Սառա ցաւալի դիպուածով մը կը հանդիպի անոր, ու իր մէջ ամէն բան զարհուրելի հանգամանք մը կ'առնէ, ինք որ կարծած էր թէ անցեալին տխուր դրուագները հանդարտիլ սկսած են իր մէջ. նոր մղձաւանջներով կը գալարուի հիմակ. իր նշանածին հետ վերջին տեսակցութեան մը ատեն, իր սիրտը անոր յանձնելէ առաջ, կ'ուզէ անոր գաղափարները շօշափել վրէժխնդրութեան զգացումներու մասին, ու կը հարցնէ գիտնալու համար թէ ի՛նչ պիտի ընէր ինք, երիտասարդը երբ իր սիրելին պատիւը գողնալ փորձէին. երիտասարդը որ մրջիւնի մը վրայ կոխելու անգամ համարձակութիւնը չունի, իր սէրէն կուրցած, «կը սպաննէի՛ զայն» կը գոչէ։ Պսակը կը կատարուի քանի մը օր վերջ, Գարեգին իր երջանկութեան երազներովը օրօրուն, ու Սառա սոսկալի տագնապներու ազդեցութեանը տակ։

Ռուբէն վերջին անգամ մըն ալ կը հանդիպի Սառայի, ու լրբօրէն, եւ անպատկառօրէն, կ'առաջարկէ անոր նախկին սիրային յարաբերութիւնները վերսկսիլ։ Սառա խելագարի պէս կը վազէ տուն, տխուր անցեալը իր բոլոր զազրելի դրուագներով կը պատմէ ամուսինին, և պսակէն առաջ տուած իր վրէժխնդրութեան խոստումը յիշեցնելով, ատրճանակ մը կը յանձնէ անոր՝ հրամայելով երթալ սպաննել այդ զազրելի երիտասարդը։

Գարեգին, սիրտը անձկութիւնով լեցուն, իր բարեկամին տունը կը փութայ՝ ուր հիւրասիրուած է Ռուբէն. բարեկամը սակայն ետ կը կեցնէ զայն իր մտադրութենէն, ու ատրճանակը ձեռքէն առնելով կը ճամբէ զայն՝ խոստանալով միանգամայն որ մինչեւ միւս առտու Ռուբէնը պիտի հեռացնէ քաղաքէն։

Սառա, տեսնելով որ իր ամուսինը խոստումէն ընկրկած է, յիմարի մը պէս կը վազէ այդ զազրելի պարոնին ապաստանած տունը, ու ատրճանակի մը հարուածով գետին կը փռէ զայն. իր յիշատակներուն սոսկալի տեսարանը վերստին կը գալարէ զինք, ու յիմարութեան հրակայ նոպաներու տակ, կը բռնէ Գարեգինի ձեռքէն, միասին երթալու համար «անտառին արահետներուն մէջ» ու միասին կախուելու համար այն ծառէն ուրկէ ինկած էր «սպաննուած աղաւնին»...։

Խաղը իր ընդհանուր հանգամանքով բաւական յաջողած է, սակայն դասաւորութիւնը քիչ մը թերի է, ազդուցուածքները անկատար, շարժումը քիչ մը պակաս, ու վերջաւորութիւնն ալ տկար։

Հեշտամոլ երիտասարդին տիպարը շատ լաւ ցայտեցուցած է. նոյնպէս աղջկան ու անոր ամուսինին տիպարները, սակայն այդ տիպարները պէտք եղածին պէս կապուած չէին իրարու հետ։ Կան թէեւ հարազատ նշմարներ և ճշմարիտ պատկերներ, սակայն խաղը իր ամբողջութիւնով մէկ որոշ իտէալի մը չի ձգտիր։

Ներկայացումը բաւական յաջող անցաւ ու թերութիւններ ալ գրեթէ չկային. պատճառը թերեւս այն էր որ դերակատարները խումբին լաւագոյն ուժերն էին ամէնքն ալ։

Տիկին Մայսուրեան, Սառայի դերով, իր սովորական անցեալէն պժգացող ու ամէն բանի հանդէպ անհրապոյր վերաբերում մը ցոյց տուող աղջկան տիպարին մէջն էր. իր նախկին սիրահարին պատահած վայրկեանին շատ արտայայտիչ էր, մանաւանդ իր վրէժխնդրութեան զգացումները արտայայտած ու գունեղ գործադրած պահերուն. «Սպաննուած աղաւնին» իր երեւակայութեան առջեւ եկած պահերուն կրնար սակայն աւելի յուզում առթել։ Տիկին Մայսուրեանի բեմական դիրքերը շատ լաւ ուսումնասիրուած կ'երեւան, ձեւերը շատ խոհեմ ու չափաւոր, դիմագիծերը արտայայտիչ, քալուածքը զգուշաւոր ու գլխու ձեւերն ալ զգայուն են։

Պ. Զարիֆեան Գաբրգէնի դերին մէջ, միամիտ ու պարզամիտ սիրահար երիտասարդին արտայայտութիւնը բաւական յաջող կերպով կատարեց. սակայն թերեւս այս դերը Պ. Զարիֆեանի նախընտրած տիպարներէն չէր, վասնզի զինքը «Ուրիէլ Ակոստայի» կամ «Ժան Ռուլ»ի տիպարներուն մէջ տեսնող մը չպիտի ուզէր այս դերին մէջ տեսնել զինքը։

Պ. Յարութիւնեան Ռուբէնի դերով, իր աշխարհիկ ու տարփամոլ երիտասարդի վարմունքին, իր աներես կերպով ու անանց քաշուելու ցոյց տուած մտերմութեան, իր օձային շարժուձեւերուն ու յանկարծական վախկոտութեան մէջ պէտք եղածին պէս արտայայտիչ էր։ Պ. Յարութիւնեան իր գոռ ձայնովը, խրոխտ քալուածքովը ու դաժան երեւոյթներովը հակառակորդի դերերու մէջ աննման կ'երեւի։

Պ. Թորոսեան Մարգարեանի դերին մէջ լաւ տրամադրութիւններ ցոյց տուաւ. այս դերերը իր նախկին դերերէն աւելի յաջող էր։ Իսկ Պ. Ահարոնեան միշտ իր ծերունի կարողութեան մէջ էր։

Հոս դժբախտութիւնը ունիմ կրկին մատնանշելու մեր հասարակութեան անտարբեր վերաբերումը այս տեսակ ներկայացումներու հանդէպ, ինչ որ իր գեղարուեստական ճաշակի մասին շատ յոռի գաղափար մը կու տայ։ Թատրոնը գրեթէ պարապ էր. արդեօք հասարակութիւնը իր աչքերուն փոշի ցանող կամ իր ազգասիրութիւնը փայփայող ներկայացումներո՞ւ միայն պիտի շարունակէ խուռներամ վազել։ Արդեօք ամէն ներկայացում ժողովուրդին գնահատութեան արժանի ըլլալու համար «Նպաստ»ի պիտա՞կ մը ունենալու է վրան թէ «յեղափոխական կեանքի» կամ «ազգային անցեալէն» քաղուած ըլլալու է։ Ցաւալի է ասի։

Խումբը Զատկին երրորդ օրը ցորեկին կը ներկայացնէ Քօնան Տոյլի հռչակաւոր «Շէրլօք Հօլմս»ը, իսկ նոյն գիշերը «Մարիամ Մագթաղենացին»։

Բերա ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ ՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հեռագիրներու բաժնին մէջ, երէկ, ծանուցինք թէ Սեւ Լերան կառավարութիւնը, Չէթինեէի իտալական դեսպանին դիմումին վրայ, գոհացուցիչ նկատած է Պերլինի դաշնագրութեան 29րդ յօդուածին բարեփոխութիւնը և թէ յայտարարած է որ տէրութեանց որոշմանը պիտի համակերպի նոյն դաշնագրութեան 25րդ յօդուածին նկատմամբ։ Ֆրեմտէնպլաթ, այս լուրին վրայ խօսելով, գոհունակութեամբ կը հաստատէ թէ Սեւ Լերան ձեռնհաս շրջանակներուն մէջ բուն իսկ իր արժէքովը կը գնահատեն Աւստրիոյ-Հունգարիոյ զիջողութիւնը։ Նոյն թերթը կը յարէ.—«Իրաւ է որ Սեւ Լերան հաւանութիւնը պարունակող ծանուցագրին ձեւը թէեւ զանազան տեսակէտներով քննադատելի է, սակայն կ'ուզենք աչք գոցել. նախ չենք փափաքիր աւելցնել այն դժուարութիւնները որոնց դէմ Սեւ Լեռ պիտի մաքառի և երկրորդ՝ յարգել կ'ուզենք իտալական Դահլիճը, որուն միջամտութիւնը առաջ բերաւ վէճերու շուտափոյթ կարգադրութիւնը։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Աւստրիոյ և Սերպիոյ միջեւ առեւտրական նոր դաշնագրութեան բանակցութիւնները Պելկրատի մէջ պիտի կատարուին։ Հին դաշնագրութեան աւելի մէկ վերանորոգութիւնը պիտի կազմէ ըլլալիքը։ Բանակցութիւնները ուղղակի պիտի կատարուի Սերպիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Միլովանովիչի և Պելկրատի դեսպան Ֆորգախ կոմսին միջեւ. այս վերջինոյն հետ պիտի գտնուի մասնագէտ մը՝ մաքսային սակացոյցերու մասին։ Դեսպանը, այցելութիւն տալով Պ. Միլովանովիչի, ծանոյց թէ իր կառավարութենէն հրահանգ և արտօնութիւն պիտի ստանայ բանակցութեանց շուտով ձեռնարկելու համար։ Երկու երկիրներուն առեւտրական-տնտեսական յարաբերութեանց վերաբերեալ կարեւոր խնդիրները Վիեննայի ու Պելկրատի կառավարութեանց կողմէ պիտի կարգադրուին։ Բանակցութիւնները մայիս 15էն առաջ պիտի չկրնան կարգադրուիլ։ Սերպ կառավարութիւնը միայն տնտեսական փոխադարձութեան հիման վրայ պիտի ընդունի բանակցութիւնները։ Առեւտրական նոր դաշնագրութիւնը մինչեւ որ ընդունուի, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կառավարութիւնը հաւանօրէն պիտի գործադրէ հին դաշնագրութիւնը, որ առժամեայ էր։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Անգլիոյ կրթական նախարարը, հանրային գումարման մը մէջ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը միշտ մտադիր է պահպանել այն սկզբունքը թէ Անգլիա պէտք է երկու տէրութեան ունեցածին հաւասար նաւային զօրութիւն մը ունենայ։ Նախարարը յարեց.— «Բրիտանական նաւատորմը միայն Տրէտնօթներէ չի բաղկանար, այլ ամբողջ աշխարհի ամէնէն գեղեցիկ ու լաւ զրահաւորներէ մէկ քանիէն։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, բրիտանական կառավարութիւնը բնաւ թոյլ պիտի չտայ Գերմանիոյ որ առաջին կարգին մէջ գտնուի Տրէտնօթներու շինութեան մասին։ Կառավարութիւնը բոլորովին պատրաստ է այդ մասին ամէն պատասխանատուութեան դէմ։»

—Անգլիական լրագիրները կ'ըսեն թէ այս տարի Տրէտնօթի նման ՚ոչ թէ չորս՚, այլ ութ զրահաւորներ պիտի շինուին։ Ինչպէս յայտնի է, 1909-1910ի նաւային ծրագիրը կը տրամադրէ անմիջական կերպով նոյն տեսակէն չորս զրահաւորներ շինել և յետոյ եթէ կարելի ըլլայ՝ ուրիշ չորս ալ։ Անգլիոյ կառավարութիւնը, որ նախապէս կարելի նկատած էր այդ չորս զրահաւորներուն շինութիւնը, հիմա պարտաւորիչ կը համարէ։ Հետեւաբար հաւանական է որ նախարարութիւնը այս տարի Խորհրդարանէն վարկ մը ուզէ այդ նպատակով։ Տրէտնօթի ձեւով ութ նոր զրահաւորները աւարտած պիտի ըլլան 1911-1912ին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պերլինի զանազան շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ նախարարապետ Ֆոն Պիւլով իշխանը, Իտալիոյ հիւսիսային կողմը ուղեւորելէն պիտի օգտուի կարճ պտոյտ մը կատարելու Հռոմի մէջ, այցելելու իր «Վիլլա»ն, որուն կահաւորումը աւարտելու վրայ է։ Ոմանք սերտ յարաբերութիւն մը կը տեսնեն այդ ուղեւորութեան և Ֆոն Պիւլով իշխանին մտադրութեանը միջեւ՝ ելմտական բարենորոգումները քուէարկուելէն ետքը պաշտօնէ քաշուելու համար։ Նախարարապետը որոշած է ելմտական բարենորոգումները քուէարկել տալ յառաջիկայ նստաշրջանին՝ այսինքն Զատկէն մինչեւ Հոգեգալուստ։

—Անգլիոյ պատերազմական նախարարը, Ներկ. Ժողովին մէջ եղած հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ գերման կառավարութեան հաշուոյն ղեկավար վեց օդապարիկներ պիտի շինուին Անգլիոյ մէջ. ուրիշ վեց ալ շինուելու վրայ են։

—Նշանաւոր Էօյլէնպուրկի իշխանը ծանրապէս հիւանդ է և նոյն իսկ տխուր վախճան մը հաւանական կը նկատուի։ Իշխանը, ինչպէս յայտնի է, վկայութեան պիտի չկոչուի Մօլթքէ-Հարտէնի նոր դատին մէջ, որ ապրիլ 20ին պիտի սկսի Պերլինի մէջ։

—Ֆոն Պիւլով իշխանը և իշխանուհին հիմա Վենետիկ կը գտնուին։

—Վիլհէլմ կայսրը Զատկին երկրորդ կամ երրորդ օրը ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Վենետիկ։ Դեռ յայտնի չէ թէ ո՛րքան ատեն այդ քաղաքը պիտի մնայ։ Ֆոն Պիւլով իշխանը Վենետիկի մէջ այցելութիւն պիտի տայ Վիլհէլմ կայսեր և յետոյ Պերլին պիտի դառնայ։

—Վիլհէլմ Բ. Գորֆուի մէջ պիտի հանդիպի Յունաստանի արքայական գերդաստանին։ Գերման թերթ մը կ'ըսէ թէ Պերլինի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ տեղեկութիւն մը չկայ Գերմանիոյ ու Անգլիոյ վեհապետներու տեսակցութեանը մասին։ Էտուարտ Է. երկու օր Աթէնք պիտի մնայ այն միջոցին երբ Վիլհէլմ Բ. Գորֆու գտնուի։ Գերմանիոյ կայսրը յետոյ Նափոլի երթալով այցելութիւն պիտի տայ Իտալիոյ թագաւորին և թագուհիին։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԻ ՄԸ ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄԸ

Վիեննայէն կը գրեն Բարիզի թերթի մը.—Վիեննայի սակարանին մէջ զրոյց ելաւ թէ սեղանաւոր Ռայխեր, «վաշխառուներու թագաւոր» անունով հանրածանօթ, տասը օրէ ի վեր աներեւութացած է։ Ռայխեր ճոխ կեանք մը կը վարէր. հարստութիւնը քանի միլիոն ֆր. կը հաշուուէր։ Ամէնէն աւելի փոխանակագրի գործ կ'ընէր և յարաբերութեան մէջ էր Վիեննայի ազնուականութեան և բարձր դասուն հետ։ Շաբաթ մը առաջ յայտարարեց թէ մէկ քանի օր Ապացիա և Նիս պիտի երթայ, սակայն այդ երկու քաղաքներուն մէջ անոր մասին տեղեկութիւն մը չկայ։ Հիմա շատ մը կեղծարարութիւններ երեւան հանուեցան. ուրեմն կը կարծուի թէ փախած ըլլայ։ Պարտքը խիստ շատ է. ոմանք տասը և ուրիշներ ալ տասնըհինգ միլիոն քուրոն կը հաշուեն։ Ռայխերի տունէն չորս միլիոնի կեղծ փոխանակագիրներ գտնուեցան։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Շահը կարեւորութիւն չընծայեր իրեն տրուած խորհուրդներուն։ Տասնըհինգ օրէ ի վեր օտար դեսպանատունները հաւաքական ծանուցագիր մը տուած են Շահին, յանձնարարելով պաշտօնանկ ընել իր գէշ խորհրդականները և յետադիմական նախարարները, բացի արտաքին գործոց նախարարէն. նոյնպէս ձերբակալել տալ և արդարութեան յանձնել Թեհրանի փոխկուսակալ Մուզաֆֆէր-էլ-Միւլքը որ ջարդել տուած է Շահզատէ-Ապտուլ-Ազիմի նուիրական վայրին մէջ ապաստանած յեղափոխականները։ Սակայն Շահը բացարձակ լռութիւն կը պահէ։ Շահին այս յամառութենէն զայրացած, և հակառակ կառավարութեան բրած սպառնալիքներուն, շուկաները գոց են։ Րէաքսիոնէրները սուտ զրոյցներ կը հանեն Թեհրանի մէջ յեղափոխականներու կարծեցեալ պարտութեան մասին, ազդելու համար ժողովրդեան բարոյականին վրայ։ Բարեբախտաբար, այդ մեքենայութիւնները իրենց նպատակին չհասան։ Մնաց որ՝ Պազէ Շահի մէջ յերիւրուած են բոլոր այդ զրոյցները, զորս պերճախօս կերպով հերքեց Սաթթար խան իր հրատարակած յայտարարութեամբ։ Սաթթար խան Պարսիկ ժողովրդեան կը ծանուցանէ թէ Շահին բանակը, որ Դաւրէժի մէջ կը գործէ, ողբալի կացութեան մը մատնուած է։ Զինուորները երկու ամիսէ ի վեր թոշակ չեն ստանար և մեծ սով մը կը տիրէ։ Այս պատճառաւ զինուորները աւարառութիւններ կը գործեն, որոնք աւելի մեծ համեմատութիւններ պիտի ստանային, եթէ երբեք յեղափոխականներու կամաւոր ջոկատներ արգելք չըլլային՝ Դաւրէժի շրջակայքը քննական պտոյտներ կատարելով։ Թշուառութենէ մղուած, արքայական գերդաստանին և միապետութեան պաշտպանները խմբովին դասալիք կ'ըլլան և յեղափոխականներու կողմը կ'անցնին։ Իրենց զէնքերը կը յանձնեն։ Այսպէս՝ Դաւրէժի Էնճիւմէնը 1000 հրացան և 10 սնտուկ փամփուշտ գնած է Շահին հաշւոյն։ Յեղափոխականներու դիրքը Ատրպատականի մէջ՝ այնքան զօրացած է որ զրոյց կը շրջի թէ այդ նահանգը անկախութիւն պիտի հռչակէ Թուրքիոյ թեւարկութեան տակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԿՈՒ ԱՄԻՍ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ

Եէնի Կազէթա այսօր հետեւեալը հրատարակած է իր թերթին գլուխը.

«Երկրին ներքին ու արտաքին վիճակներուն բերմամբ վտանգ ցոյց տուող պարագաներու առջեւ կը գտնուինք։ Այս միջոցիս ամէն հայրենասէր Օսմանցիի բաղձանքը ու նպատակը պէտք է ըլլայ հայրենիքին ու ազգին փրկութիւնը։ Կուսակցութեանց ու լրագիրներու միջեւ եղած անհամաձայնութիւնը ու առելութիւնը վտանգը կ'աւելցնէ։ Քանի որ համաձայնութիւն ու հաշտութիւն կարելի չէ, հայրենիքին փրկութեանը համար միջոց մը կը տեսնենք՝ այն է երկու ամիս զինադադար ընել՝ ամէն տեսակ [illegible] սիրտերու մէջ մնալու պայմանով։ Եթէ կուսակցութիւնները, ընկերութիւնները ու լրագիրները, մեր սիրելի հայրենիքը ենթարկուելու վրայ եղած վտանգէն ազատելու մտադրութեամբ, ընդունին այս անկեղծ ու հայրենասիրական առաջարկութիւնը — բռնապետութենէ զերծ մարդկային զգացումով մը — ճշմարիտ հայրենասիրութիւն մը ցոյց տուած պիտի ըլլան։ Այս առաջարկութեան ընդունուելու եղանակին կը սպասենք։»

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԸ

Կ. Պոլսոյ վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազը, օգնականը և հարցաքննիչ դատաւոր Նիհատ պէյ, երէկ ու երէկ գիշեր, կամուրջի գլուխի պահականոցին մէջ քննութեամբ զբաղեցան Սերպէսթիի խմբագրապետ Հասան Ֆէհմի պէյի սպանութեան գործին համար։ Դէպքին գիշերը Ազիզիէ պահականոցը գտնուող սպաներուն յայտարարութիւնները առնուեցան։ Ոսկեղջիւրի շոգենաւերուն տեսուչը, մէկ քանի ոստիկաններ, Շիրքէթի ու Մախսուսէի մէկ քանի շոգենաւերէն նաւազներ, Շափաք սրճարանին վարձակալը ու մաքսատան նաւավար մը հարցաքննուեցան։ Կամուրջին պաշտօնեաները յայտարարեցին թէ դէպքին գիշերը, երբ սպանեալին մարմինը դեռ կամուրջին վրայ կը գտնուէր, հեծելազօրքի սպայ մը ու զինուոր մը, ձի հեծած, Պոլսէն դէպի Ղալաթիա գացեր են։ Այդ մասին ալ քննութիւն կը կատարուի։

— Ոստիկանութեան նախարարը ու տնօրէնը, երէկ առտու, կամուրջի գլուխի պահականոցը երթալով, ներկայ գտնուեցան դատական պաշտօնեաներու կողմէ կատարուած քննութեան։

—Իմացուելով որ Ղալաթիոյ Ազիզիէ պահականոցին առջեւ նոյն գիշերը սպասող ոստիկանը այդ միջոցին հեռանալով Թրամուէյի ճամբան գացած էր, իբրեւ պաշտօնին մէջ թերացող բանտարկուեցաւ։

— Կամուրջի գլուխի պահականոցին ոստիկանութեան գոմիսէրը ու օգնականը ուրիշ տեղ փոխադրուեցան։ Քննիչ յանձնաժողովը որոշեց բանտարկել նոյն դէպքին գիշերը իրենց պաշտօնին մէջ թերացող ոստիկանները։

—Այն սպան, որուն համար ըսուեցաւ թէ գինով վիճակի մէջ Ղալաթիոյ Շպայն վաճառատան առջեւ ոստիկանի մը դիմած էր, հաստատուեցաւ թէ Ղալաթիոյ Ազիզիէ պահականոցին սպաներէն է՝ Էմին էֆ. որ յայտարարեց թէ նոյն գիշերը կամուրջէն բնաւ չէ անցած։

— Ոստիկանութեան պաշտօնեաներ, երէկ, վիրաւոր Շաքիր պէյի տունը երթալով նորէն հարցաքննեցին զայն։ Շաքիր պէյ ըսաւ թէ մարդասպանին հագուստը և կօճակները չէր տեսած, որով չէր կրնար ըսել թէ զինուորակա՞ն է թէ ոչ։ Ոստիկանութեան պաշտօնեաները յիշեցուցին Շաքիր պէյի որ նախապէս ըսած էր թէ մարդասպանը սպայ մըն է։ Վիրաւորը պատասխանեց թէ վիրաւոր վիճակին մէջ ըսելիքը շուարած էր։ Բժիշկները քննութիւն կատարելով հաստատեցին թէ Շաքիր պէյի վէրքը վտանգաւոր չէ։ Ուզուեցաւ զայն ոստիկանութեան դուռը տանիլ, սակայն անհանգստութիւնը մէջ բերելով չհամակերպեցաւ։ Բժիշկները հաստատեցին թէ գնդա՛կը առջեւէն մտնելով ետեւէն ելած է, ինչ որ կասկած առաջ բերաւ, կ'ըսէ Եէնի Կազէթա, ոճիրը գործուելու եղանակին նկատմամբ։ Այսօր բժշկական քննութիւն պիտի կատարուի Շաքիր պէյի աչքերուն վրայ, վասն զի ըսուած է որ կարճատես է։

— Բարիզի օսմ. նախորդ դեսպան Մունիր փաշայի որդին Ճէմիլ պէյ այսօր պիտի հարցաքննուի ոստիկանութեան կողմէ, վասն զի կ'ըսուի թէ ատոր և սպանեալ Հասան Ֆէհմի պէյի միջեւ անձնական հակառակութիւն կար։

—Եէնի Կազէթա կ'իմանայ թէ Օսմ. Մ. ու Յ. Քոմիթէին կեդրոնը, յայտագիր մը ուղղելով ակումբներուն, ըսեր է թէ Հասան Ֆէհմի պէյի սպանութիւնը Քոմիթէին ալ ցաւ պատճառած է։

—Սէրպեստի կ'ըսէ թէ ոստիկանութեան նախարարութիւնը երեք կէտերէ ձեռնարկած է քննութեանց, սակայն ցարդ էական արդիւնք մը չէ կրցած ձեռք բերել։

—Սէրպեստի կը հերքէ այն լուրը թէ Բարիզի օսմ. նախորդ դեսպան Մունիր փաշայի որդին Ճէմիլ պէյ նախապէս նոյն թերթին խմբագրատունը երթալով վիճաբանութիւններ կատարած ըլլայ։ Սէրպեստի կը յարէ թէ Ճէմիլ պէյի անձն իսկ չի ճանչնար։

—Թանին կ'ըսէ թէ երէկ հարցաքննուող անձերը յայտարարեր են որ միայն զէնքի ձայն լսեր են, իսկ մարդասպանը չեն տեսած։

—Սէրպեստիի արտօնատէր Րիֆաթ պէյ դատ բացաւ Երեսփ. Ժողովի ատենապետ Ահմէտ Րիզա պէյի դէմ, որ վկաներու առջեւ յայտարարած է թէ ուրիշին գործին խառնուողներուն վախճանը Հասան Ֆէհմի պէյինին պէս պիտի ըլլայ։

— Կ. Պոլսէն Մաճառ Հիրլաբի կը հեռագրեն թէ Արնաւուտները որոշած են վրէժ լուծել Մ. և Յ. Օսմ. Քոմիթէին պէկերէն, եթէ երբեք Հասան Ֆէհմի պէյի մարդասպանը չգտնուի։ Յիշեալ թերթը Թուրքիոյ համար մեծ դժբախտութիւն մը կը նկատէ, եթէ երբեք կուսակցական հակառակութեանց պատճառաւ այդպիսի սպանութիւններ գործուին։ Եւ որովհետեւ Հասան Ֆէհմի պէյի մարդասպանը սպայ մըն է, պատուոյ խնդիր է սպաներուն համար՝ վատ ոճրագործը գտնելու մասին ամէն ճիգ թափել։

ԲԱՑ ԱՂԵՐՍԱԳԻՐ

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

Օսմ. ազատական կուսակցութիւնը ոստիկանութեան նախարարին ուղղուած հետեւեալ բաց աղերսագիրը հաղորդած է Թուրք թերթերուն.

«Թանին լրագրին երէկուան թիւին մէջ «Հիւսէյին Ճահիտ» ստորագրութեամբ հրատարակուած ընդարձակ յօդուածի մը մէջ սա տողերը կարդացինք.— «Կ. Պոլսոյ մէջ ժամանակէ մը ի վեր այս կարգի շատ մը զրոյցներ կան։ Ազատական կուսակցութիւնը կը պատրաստուի եղեր։ Օսմ. Քոմիթէն եթէ յարձակի, փոխադարձաբար գործելու համար հին հայ յեղափոխականներուն հետ միացեր է. տինամիթով լեցուած ռումբեր պատրաստեր են. Կ. Պոլիս կրակի վրայ կը գտնուի եղեր։ Եթէ զէնք մը արձակուի, ազատական կուսակցութիւնը արիւնով պիտի ներկէ եղեր Կ. Պոլիսը։ Ամէն ոք խելքին փչած այս բանդագուշանքները մէջտեղ կը նետէ։ Բերնէ բերան անցնելով ատոնք կարեւորութիւն և իրականութիւն կը ստանան։ Ցաւալի են անոնք որ լրջօրէն նկատողութեան կ'առնեն սալլապատակի այդ քաղաքականութիւնը ու գաղտնիքները։» Այս յօդուածին հեղինակը միեւնոյն ատեն լրագրին պատասխանատու տնօրէնն է և եթէ չենք սխալիր, Կ. Պոլսոյ երեսփոխաններուն մէջ գտնուող Հիւսէյին Ճահիտ պէյ ալ այդ անձն է։ Նոյն իսկ եթէ հերքելու և մոլորեցնելու նպատակով ալ եղած ըլլայ, Հիւսէյին Ճահիտ պէյ է որ առաջին անգամ երեւան կը բերէ ու լրագրական սիւնակներու մէջ կը հրատարակէ ազատականներու և հայ յեղափոխականներու միջեւ միութեան խնդիրը և տինամիթով լեցուած ռումբեր Կ. Պոլիս բերուած ըլլալու զրոյցը։ Խնդիրը ձեր նախարարութեան ուշադրութեանը կը մատուցանենք, այդ կարգի զրոյցներուն ծագում առած տեղը չկորսուելու համար, զեկոյցներ որոնք հաւանօրէն ուրիշ բերաններ և լրագիրներ ալ յիշեն։ Կայս. կառավարութեան ամէնէն կարեւոր պարտականութիւնն է գիտնալ թէ այդ ստութիւնները ո՛րկէ և ինչ նպատակով երեւան հանուած են։ Ազատական կուսակցութիւնը քաղաքական կուսակցութիւն մըն է և իր հրատարակած ծրագրովը առանց ծածկելու յայտնած է իր բոլոր միջոցները և նպատակները, որով նողկանքով կը հերքէ նախապէս իր բրած հրատարակութեանց հակառակող ամէն տեսակ վերագրումներ և զրպարտութիւններ։ Դաշնակցական մարմնոյն գալով, այդ կուսակցութիւնը կազմող մեր հայրենակիցները պաշտօնապէս ծանուցին թէ ամէն տեսակ բուռն միջոցներէ պիտի զգուշանան և քաղաքական տենչանքներուն բանաւոր ու ընդունելի եղանակով մը հետամուտ պիտի ըլլան, որով չեն կրնար իբրեւ «հին հայ յեղափոխականներ» որակուիլ։ Նախկին միջադէպերու մէջ արդարեւ լսուեցաւ թէ տինամիթ գործածած են կարգ մը հայեր, որոնց շատին ո՛ւր տեղացի և ո՛վ ըլլալը դեռ կատարելապէս հաստատուած չէ։ Սակայն այսօր ո՛չ Երեսփ. Ժողովին մէջ գտնուող հայ անդամներուն և ոչ ալ քաղաքական միւս հայ կուսակցութեանց բերնէն հին դէպքերուն և ռումբերու մասին պաշտօնական յայտարարութիւն մը չէ լսուած։ Որպէս զի ազատական կուսակցութիւնը թէ՛ օրէնքին և թէ պատմութեան առջեւ պատասխանատուութեան ու յանդիմանութեան չենթարկուի, ձեր նախարարութեան միջոցաւ կը ծանուցանէ որոնց որ անկ է թէ եղած վերագրումներէն ու զրպարտութիւններէն բոլորովին անպարտ է և թէ միշտ անմեղ ու մաքուր պիտի մնայ։»

19 րէպիւլէվվէլ 1327
28 մարտ 1324

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉԸ ԵՒ „ԻԳՏԱՄ"

Իգտամ, խօսելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ անցեալ օրը հրատարակուած կոչին վրայ, կը ծափահարէ Դաշնակցութեան այդ հայրենասիրական գաղափարը։ Իգտամ կ'ըսէ թէ համերաշխութիւն եթէ չգոյանայ, արդիւնքը հայրենիքին համար գէշ պիտի ըլլայ, քանի որ երկիրը վտանգաւոր շրջանի մը մէջ կը մտնէ։ Երեսփոխաններուն մէջ քաղաքական այդ տեսակ ձեռնարկներ ընելու կարող շատ քիչ մարդ գտնուելուն համար է որ երկիրը այս վիճակին հասաւ։ Իգտամ կը յարէ թէ երեսփոխանները մինչեւ հիմա քաղաքական խնդիրներով զբաղած չըլլալով, երեւան եկած հիւանդութեան համար դարման մը չկրցան խորհիլ։ Երեսփոխաններուն մէջ մէկ քանի առաւելութիւններ միասին ունեցող անձեր շատ չեն. ոմանք պէտք եղածէն աւելի զգուշաւոր են. ոմանք պէտք եղածէն աւելի գերի են. ոմանք ձեռներէցութեան ոգին ունին, բայց իրենց կարծիքին մէջ անկախ չեն. մաս մըն ալ անկախ ըլլալու երեւոյթ ունին, սակայն ձեռներէցութեան յատկութենէն զուրկ են։ Իգտամ կը հարցնէ թէ Դաշնակցութեան այդ ձեռնարկը միթէ արդիւնաւոր պիտի ըլլա՞յ։ Ազատական կուսակցութեան ու Օսմ. Քոմիթէին միջեւ կատարուած բանակցութիւնները ոչ թէ արդիւնք մը չունեցան, այլ այդ առթիւ արտասանուած խօսքերը առաջուընէ շատ աւելի խանգարեցին այդ երկու կուսակցութեանց յարաբերութիւնները։ Իգտամ իր յօդուածը աւարտելով կ'ըսէ.— «Մեր հայ հայրենակիցներուն հայրենասիրութիւնը կ'ապացուցանէ այն նախաձեռնութիւնը որով Դաշնակցութիւնը խորհրդակցութեան կը հրաւիրէ բոլոր կուսակցութիւնները և ընկերութիւնները, որով տարակոյս չունինք թէ այս պարագան հանրութեան սիրտերուն վրայ մեծ ազդեցութիւն մը գործած է. միայն թէ Դաշնակցութիւնը ծրագիր մը հրատարակելու է կատարուելիք խորհրդակցութեանց հիմ մը կազմելու համար։ Այդ ծրագրին շնորհիւ մէկ կողմէն անիրաւ պահանջումներուն տեղի չի տրուիր և անպէտ վիճաբանութիւններով ժամանակ չանցուիր։»

ՄԱՀՈՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ

Ոստիկանութիւնը հետեւեալը հաղորդած է լրագիրներուն.

«Իգտամ լրագրի հինգշաբթի օրուան թիւին մէջ հրատարակուած էր թէ Տոլմա Պաղչէի Կազխանէի պահականոցին մէջ պաշտօնավարող գոմիսէր Նուրի էֆ. ըսեր է որ Իգտամի խմբագրապետ Ալի Քէմալ պէյ և Վոլքան ու Եէնի Կազէթա արտօնատէրներն ալ պիտի սպաննուին։ Ոստիկանութեան նախարարութեան օգնական Ազմի պէյ ղրկուելով քննութիւն կատարուեցաւ։ Հոն գտնուող ոստիկանները և ուրիշներ ըսին թէ գոմիսէր Նուրի էֆ. այդ տեսակ խօսք մը ըրած է։ Հետեւաբար Նուրի էֆ. քննութեանց տեղեկագիրներով ղրկուեցաւ Կ. Պոլսոյ Նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազութեան։»

Այդ ընդհանուր դատախազութիւնը պատասխանեց թէ Նուրի էֆ.ի արարքը թէեւ յանցանք մըն է, բայց ծանօթ ոճրին հետ առնչութիւն մը չունի։ Ոստիկանութեան պաշտօնեաները երբ որ և է կուսակցութեան հակամիտութիւն ցոյց տուող խօսք մը ընեն ու ընթացք մը ունենան, իրենց այդ արարքը պախարակելի է։ Հասկցուած է նաեւ որ նոյն պահականոցը գտնուող իր ընկերներուն հետ ալ չէ կրցած լաւ ապրիլ, որով հարկ է ուրիշ տեղ փոխադրել զայն։

ԶՕՀՐԱՊ ԷՖ. ԵՒ „ԹԱՆԻՆ"

Զօհրապ էֆ. Օսմանլըի մէջ հրատարակած է Թանինի ուղղուած հետեւեալ բաց նամակը.

«Միտքով ձեզի համամիտ չեղող և ձեր ընթացքին չհաւնող Օսմանցիներուն ձեզի դէմ մղած պայքարը ու ինքնապաշտպանութիւնը անպատճառ ոխակալութեան, հակառակութեան և գձուձ բաղձանքներու վերագրելով սիւնակներ կը լեցնէք։ Թոյլ կու տա՞ք հարցնել թէ ուշադրութիւն կ'ընէ՞ք որ ատոնք նոյն Օսմանցիներուն դէմ միշտ հանրութիւնը գրգռելու կը ծառայեն։ Եթէ այդ գրգռութեանց ու թելադրութեանց հետեւանքով առաջ գալիք աղէտալի արդիւնքները ցարդ չզգուշանալով գործեցիք, պիտի նեղանա՞ք եթէ խնդրեմ որ դէթ նոր գոցուած այդ գերեզմանին առջեւ ըմբռնէք ու նոյն կարգի վերագրումներէն զգուշանաք։ Հանրային կարծիք ըսուած բարոյական ոյժը պարտաւոր էք ճանչնալ, ո՛րքան ալ պայքարի սաստկութիւնը ձեզ բորբոքած ըլլայ և թէ ո՛րքան ալ ձեր չորս կողմը ձեզի կոյր ու տխմար ցոյց տայ։ Եթէ քիչ մըն ալ այդ ոյժին հոսանքներուն վրայ մտածէք, մի թէ ի՛նչ կը կորսնցնէք։ Այդ մաղթանքը ընդհանուր յանձնարարութեան մը ձեւովը կը ներկայացնեմ։ Երէկուան Թանինի մէջ ըսուած էր թէ իրաւագիտական վարժարանին մէջ փոխանակ դասախօսելու, իմ անձնական տեսութիւններովս ուսանողները կը գրգռեմ։ Ատոր կը պատասխանեմ. ուսանողները բառ առ բառ գրած են դասախօսութիւններս. եթէ հետաքրքիր էք, կրնաք բերել տալ ու կարդալ։ Այն ատեն պիտի հասկնաք թէ դասերո՞ւ կը վերաբերին թէ անձնական կարծիքներ են։ Չեմ ըսեր որ ճշմարտութեան հակառակ գրելով ինծի դէմ գրգռութիւններ կ'ընէք. ձեզի չարակամութիւն չեմ վերագրեր. միայն կ'ըսեմ թէ՝ մեր միջեւ եղած ամբողջ հակասութիւնը մեր այս փոխադարձ դիրքով կը հաստատուի։»

Իրաւագէտ. Վրժ.ի ուսուցիչներէն
Կ. Պոլսոյ Երեսփոխան
ԶՕՀՐԱՊ

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ.— Նախորդ Եպարքոս Քեամիլ փաշայի համար Սդամպուլ կ'ըսէ թէ մտադիր է Լոնտոն այցելել։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսթան, որ տասը տարիէ ի վեր այդ պաշտօնը կը վարէ, պաշտօնէ պիտի քաշուի, վասն զի յառաջիկայ մայիսին 76 տարիքը պիտի լրացնէ։ Կ'ըսուի թէ Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան պիտի կարգուի Բեդերսպուրկի նախորդ դեսպան Պ. Պոմպառ։

ԱՀՄԷՏ ՐԻԶԱ ՊԷՅ՝ ՀԱԿԱՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ.— Իր վերջին բաց նամակին մէջ, Էնտէպանտանի խմբագրապետ Պ. Ալպէռ Ֆուա ըսած էր թէ Երեսփ. Ժողովոյ նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյ Բարիզի մէջ յայտարարած էր իրեն և զօրավար Շէրիֆ փաշայի թէ «Սուլթան մը, Մեծ Եպարքոս մը և օրէնքները պատրաստելու համար Պետական Խորհուրդ մը աւելի մեծ երաշխիք մըն են Կայսրութեան անդորրութեանը համար քան թէ Երեսփ. Ժողով մը»։ Ահմէտ Րիզա պէյի օրկանը՝ Թանին հերքած էր այս յայտնութիւնը։ Արդ, Պ. Ալպէռ Ֆուա հեռագիր մը ուղղելով Բարիզ զօրավար Շէրիֆ փաշայի կը խնդրէ որ հաստատէ Ահմէտ Րիզա պէյի յայտարարութիւնը։ Շէրիֆ փաշա հեռագիր մը ուղղելով Էնտէպանտանի կ'ըսէ. «Կը հաստատեմ տեսակցութիւնս Ահմէտ Րիզա պէյի հետ, որ յայտարարած էր ինծի թէ ինքը հակառակ է սահմանադրական րէժիմի, նախամեծար կը համարէ միապետական կառավարութիւն՝ ամէն իշխանութիւն կեդրոնացած իմաստուն լուսամիտ վեհապետի մը վրայ, աւագանիներու խորհուրդի մը քոնթրոլին տակ։»

Ահա այս տեսակ մարդու մը ձեռքին մէջն է Օսմ. Սահմանադրութեան ճակատագիրը։

ՍՈՖԻԱՅԷՆ առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— Մակեդոնիայի արհեստապետութեանց դաշնակցական Սոֆիայի քոմիթէն գումարում մը ունենալով որոշեց ջնջել Մակեդոնիայի ազգակիցներուն օգնելու համար կազմուած արհեստապետութիւնները և անոնց տեղ հիմնել մակեդոնական նոր ընկերակցութիւններ ազգային կուլտուրական ձգտումներով։

ՊՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆ թերթերը կ'ըսեն թէ Բեդերսպուրկէն առնուած հեռագիրներու նայելով, Պ. Պ. Բարբիքով և Սալլապաշեւ սաեպ կը բանակցին արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքիի հետ՝ Պուլկարիոյ ու Ռուսիոյ միջեւ քաղաքական կարգ մը խնդիրներու կարգադրութեանը համար։

ՍՊԱՆԻՈՅ նոր դեսպանը, երէկ, Սուլթանին ներկայանալով, իր յանձնարարագիրները մատոյց։

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԹԵՐԹԵՐ.— Պատերազմական նախարարութիւնը, կ'ըսէ Իգտամ, ծանոյց ամէն կողմ որ սպաները և զինուորները չկարդան Կ. Պոլսոյ մէջ հրատարակուող մէկ քանի վնասակար թերթեր և թէ անսաստողները պատժուին։

ՁԵՌՆԱԿԱՊ.—Ասկէ վերջ ոճրագործներուն և գողերուն միայն ձեռնակապ պիտի դրուի, երբ մէկ տեղէն միւսը փոխադրուին։

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Թուրք լրագիրները վերապահումով կը հրատարակեն Լօքալ Անցայկէրի սա լուրը.— Ռուսիա ասկէ առաջ առաջարկած էր որ նեղուցներու մուտքը ազատ ըլլայ։ Բ. Դուռը հիմա հակամէտ է այդ փափաքը ընդունելու։ Անգլիա պատրաստ է իրականացնել Ռուսիոյ այդ փափաքը։ Ֆրանսա ալ վերապահում ցոյց կու տայ։ Կ'աշխատուի Եռեակ Զինակցութեան ալ հաւանութիւնը ստանալ այդ մասին։

ԵՐԷԿԻ ՄԻԹԻՆԿԸ.— Ֆաթիհի մզկիթին բակին մէջ երէկ միթինկ մը գումարուեցաւ Պուլկարիոյ իսլամներուն համար, Պուլկարիոյ ու Արեւելեան Ռումէլիի մէջ վագֆներու ջնջման դէմ բողոքելու նպատակով։ Բուռն ճառեր արտասանուեցան։ Միթինկը որոշում մը քուէարկեց, որով կառավարութիւնը կը հրաւիրուի վերջ տալու պուլկար կառավարութեան կեղեքումներուն։ Այդ որոշումը մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ պիտի յանձնուի Եպարքոսին ու Երեսփ. Ժողովի ատենապետին։

ԱՅՍՕՐ՝ ՇԱԲԱԹ
ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ
«ՆՈՐ ՀՈՍԱՆՔ» ընկերվարական շաբաթաթերթի առաջին թիւը։

ԱՃՈՒՐԴ

ԱԶԴ.— 1909 մարտ 13/13 ապրիլ երեքշաբթի օրը և յաջորդ օրերը ժամը 5ին (Ը. Թ.), Պոլսոյ մաքսատան մէջ, քոմիսէր-բրիզէօր Պ. Է. տը Բասթրոյի միջոցաւ պիտի կատարուի վաճառումը 95 ծրար զանազան ապրանքներու Տոյչէ Լէվանդէ Լինիէ Ընկերութեան Սէրիֆօս շոգենաւով հասած, որոնք Բէճէպի 118րդ մաւնային մէջ կը գտնուէին, [illegible]։ Այդ մաւնան Շիրքէթը Խայրիէի թիւ 42 շոգենաւին կողմէ ընկղմած է։ Այդ ծրարները հանուած ըլլալով աճուրդին մէջ ամէնէն աւելի գին տուողին պիտի ծախուի։ Աճուրդին վրայ %ին 2 դումար պիտի գանձուի։

2—2

Կ. Պոլիս, մարտ 25/5 ապրիլ 1909

ՀԱՅ-ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵՄ

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԵՆ.—

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ ժամը 3.15ին Բրօֆ. Յ. Հ. Ճէնիզեան։

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 4ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

⁂ Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ (Լանկայի եկեղեցիի պաշտամունք) ժամը 3.15ին Վեր. Գ. Տէմիրճեան։

⁂ Պայպըլ Հաուսի մատուռին մէջ ժամը 3.45ին Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան։

⁂ Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 8ին Վեր. Ս. Յ. Զօրիկեան։

ԵՐԻՏ. ՔՐԻՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՂՕԹԱԺՈՂՈՎ

Պայպըլ Հաուսի մատուռին մէջ ժամը 8ին։

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամ 8ին։

Յառաջիկայ երկուշաբթի եւ երեքշաբթի Ս. Զատկի տօնին առթիւ ԱՐԵՒԵԼՔ չի հրատարակուիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՐԵՒԵԼՔ
Իր Բաժանորդներուն եւ Ընթերցողներուն
ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ
Ս. ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Գրիգոր էֆ. Զօհրապ չորեքշաբթի օրուան Օսմանլըին մէջ թուաբանական պարզ և շատ դիւրըմբռնելի հաշիւով մը ապացուցած էր թէ Պոլսոյ երեսփոխանական վերջին ընտրութիւններուն մէջ Օսմ. Կոմիթէն՝ հակառակ յաղթանակը տարած ըլլալուն իսկապէս պարտուած էր։ Այդ հաշիւը նորէն հոս կրկնել աւելորդ է։ Արդէն, մէկ ակնարկով կարելի է ըմբռնել զայն։ Պոլսոյ առաջին ընտրութեանց մէջ, Իթթիհատի ընտրելիներէն առաջինը ստացաւ 503 քուէ, մինչ այս վերջին ընտրութեան մէջ՝ իր ընտրելին ստացաւ 281 քուէ միայն։ Ուրեմն, հինգ ամսուան ժամանակամիջոցի մը մէջ՝ Օսմ. Կոմիթէն կորսնցուցեր է 200էն աւելի ձայն։ Իր էն մեծ հակառակորդներէն մէկը, Մուրատ պէյ անգամ 51 քուէ շահեցաւ։ Ուրեմն տարուածը յաղթանակ մըն է որուն մէջ պարտութեան դառն հոտը կայ։

Սակայն, Զօհրապ էֆ.ի այս հաշիւը շատ դիւր չէ եկեր Օսմ. Կոմիթէին օրկան Շուրաի Իւմմէթին, որ դառն խորհրդածութիւններով իր սրտին ամբողջ մաղձը դուրս է թափեր իր երէկուան թիւին մէջ։

Ահա թէ ի՛նչ կ՚ըսէ.

«Անցեալ ընտրութեանց մէջ, եթէ Կոմիթէն ուզէր, Պոլսոյ երեսփոխաններուն տասն ալ իր կուսակցութենէն և իսլամ ըլլալու պայմանով կրնար ընտրել տալ. սակայն Իթթիհատը այսօրինակ վարմունք մը հայրենասիրական հաւասարութեան վնասակար նկատելով՝ յոյն և հայ հայրենակիցներուն միացաւ և անոնց ալ երկուքական երեսփոխան բաժին հանեց. այս համաձայնութեան պատճառով էր որ Ալի Քէմալ պէյ հազիւ կրցաւ 63 քուէ ստանալ։ Ներկայ ընտրութեան մէջ մեր յոյն և հայ հայրենակիցները, նոյն համաձայնութեան հիման վրայ, դարձեալ Իթթիհատ Կոմիթէին կողմէ յանձնարարուած ընտրելիին պիտի տային իրենց քուէները, վասն զի մեռնող երեսփոխանը Իթթիհատին կը պատկանէր։ Սակայն, մեր սոյն հայրենակիցները, խոստմնազանց ըլլալով, հակառակ կուսակցութեան կողմը անցան. այս խոստմնազանցներուն թիւը եթէ զեղչենք Ալի Քէմալ պէյի քուէ տուողներուն թիւէն, յայտնի կ՚ըլլայ թէ յիշեալը հանրային կարծիքին մէջ բան մը չէ շահած։ Գալով խոստմնազանցներուն, բնականաբար ապագան ցոյց պիտի տայ թէ այս մասին վնասուողը ո՛վ պիտի ըլլայ, և այն ատեն յայտնի պիտի ըլլայ նաեւ թէ Ազատական կուսակցութիւնը ո՛ր աստիճան վարկ կը վայելէ հանրային կարծիքին առջեւ։»

Օսմ. Կոմիթէին օրկանին այս յայտարարութեան մէջ երկու կէտեր ուշագրաւ են. մէկ մը ան որ՝ Պոլսոյ երեսփ. ընտրութեանց միջոցին ոչ-իսլամներուն իր կողմէ եղած զիջումը կամ շնորհը բոլոր աշխարհի կը հռչակէ, և մէկ մըն ալ ան որ ինքզինքը ցոյց կուտայ իբրեւ ներկայացուցիչը օսմ. հանրային կարծիքին։

Համեստութիւնը նշանակելի առաքինութիւն մըն է ոչ միայն անհատներու այլ և կուսակցութիւններու վրայ։ Օսմ. Կոմիթէն զուրկ է այս առաքինութենէն։ Ահա Հայերուն և Յոյներուն աչքին կը խոթէ իր այն ծառայութիւնը զոր ըրեր է վեհանձնաբար երկերկու երեսփոխանի բաժին հանելով երկու հասարակութեանց։ Ապրի՛ս, Կոմիթէ։ Քի՛չ մըն ալ, և այս մեծագործ Կոմիթէն պիտի ըսէ մեզի, Հայերուն և Յոյներուն, թէ իրեն կը պարտինք գոյութիւննիս, քանի որ, եթէ քոմիթէն ուզէր...։

Ի՛նչ և է, շատ հեռուները չերթանք և չփորձուինք թափանցելու այս քոմիթէին հոգեբանութեանը։

Եթէ Կոմիթէն ուզէր, բնա՛ւ քրիստոնեայ երեսփոխան չէր գտնուէր Օսմ. Խորհրդարանին մէջ։ Ո՛վ ըսաւ թէ չենք հաւատար այս յայտնութեան. մեր համոզումն է թէ՝ եթէ Կոմիթէն, դրսանց ժպտելու և ներսանց թթուադէմ չըլլար, կամ թէ իր գործքերը իր խօսքերուն համապատասխանէին, այսօր թէ՛ Յոյները թէ Հայերը շատ աւելի երեսփոխան կունենային Խորհրդարանին մէջ. բայց Կոմիթէն, գաւառներուն մէջ, գործեց ի նըպաստ... հին ռէժիմի մարդոց։ Անիկա լաւագոյն սեպեց նախկին հարստահարիչներ բազմեցնել Օրէնսդրական աթոռներուն վրայ քան թէ ոչ-իսլամներ։ Ապա թէ ոչ — Կոմիթէին հռչակուած գերզօրութենէն յետոյ — ինչպէս կարելի էր որ Խարբերդի երեք ազնուականները!! և Շ. Գարահիսարի անմոռանալի Մուսթաֆան — Բիրինճիզատէն յիշելու պէտք կա՞յ — այդքան անպատուհաս կերպով անպատուէին երկրի մը Օրէնսդրական աթոռները։

Հանրային կարծիքին ալ տէր կը հռչակէ ինքզինքը այս Կոմիթէն։ Ողբացեալ Հասան Ֆէհմիին յուղարկաւորութեանը յայտնի եղաւ թէ հանրային կարծիքը ո՛ր քան նպաստաւոր էր Կոմիթէին. հարիւր հազարաւոր ամէնազգի բազմութիւն մը, որ այդ արիւնաներկ դագաղին հետեւեցաւ, ապացոյց մըն էր այն համակրութեանը! զոր Պոլսոյ ժողովուրդը կը տածէր Կոմիթէին նկատմամբ։

Եւ Իթթիհատը պարզապէս ծիծաղելի կը դառնար խոստմնազանցութեան վերագրելով այն 66 քուէները որոնք այս անգամ միացան նախորդ 63 քուէներուն, զորս շահած էր Ալի Քէմալ պէյ։ Հանրային կարծիքին մէջ նոր ուղղութիւնը չե՞ն ցուցըներ այս 66 քուէները։ Եւ աւելի բանաւոր չէ՞ այս ուղղութիւնը վերագրել այն հակակրութեան զոր Կոմիթէն սկսած է ներշնչել։ Եւ, միշտ սպառնական, խոստմնազանցներուն գլուխ կ՚երերցնէ Կոմիթէն ու «կը տեսնէ՛ք մօտերս...» կ՚ըսէ։

Կը տեսնե՛նք։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԱՀՄԷՏ ՌԻԶԱՅԻՆ
ՈՒՂՂՈՒԱԾ

Պէյ,

Ֆիկարօյի մէկ խմբագրականին նիւթ եղած էիք երբեմն։ Այդ օրուընէ կը ճանչնամ ձեզ, եթէ ներելի է ճանչել բառը գործածել այդ հանգամանքներուն մէջ։

Որչափ որ կը յիշեմ, դուք երկու սիւնակներու մէջ նկարագրուած էիք իբրեւ անկեղծ, գաղափարի ու գրչի անխարդախ մարդը որ կամաւորաբար ամէն զոհողութեան յանձնառու եղած էր ֆրանսական հողի վրայ։

Ի պատիւ գրչին ու գաղափարին այսօր օսմ. Իշխանութեան խտացումն էք Սահմանադրական Թուրքիոյ մէջ։ Ու եթէ կայ բան մը որ ձերը պիտի մնայ և որու համար պիտի կրնաք ըսել թէ իմս է ան, այդ անցած օրերու Րիզան է, ան որ չնենգեց գրիչին ու գաղափարին։

Ու մէկ օր առաջ հողը դրինք գրչի ու գաղափարի ընկեր մը, այո՛, ան որ Ձեզի ընկեր եղած էր Բարիզի ու Լոնտոնի մէջ, դուք չհետեւեցաք իրեն, իր սուգը չհագաք։

Ես կը փափագէի որ այդ սեւ օրը երեւէիք իր դագաղին ետեւէն իբրեւ նախկին Րիզան, Բարիզի և Լոնտոնի Րիզան, վերջին անգամ համբուրէիք զինքը հողին մէջ դրուելէ առաջ, և ցոյց տայիք արցունքներով թէ մեռած չէ ձեր մէջ գրչի ու գաղափարի մարդը։

Դուք այդ բանը չկրցիք ընել ի պատիւ ձեր ընկերոջ, ի պատիւ Թուրքիոյ գաղափարական առաջին զոհին։

Կը ցաւիմ։ ՀՐԱՆԴ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

(Հեռագիր «Արեւելք»ի)

ՄՈՒՇ, 27 մարտ

Մեր հայրենիքին վերանորոգմանը ու շինութեանը համար դարերէ ի վեր առեւտրական, գեղարուեստի, երկրագործութեան ու գիտութեան մէջ մեր ջանքերովը և մեր հազարաւոր երիտասարդներու թափած անմեղ արիւններովը ծառայած ենք։ Հիմա Սահմանադրութեան բոլոր Օսմանցիներուն պարգեւած ազատութեան, հաւասարութեան ու եղբայրակցութեան շնորհիւ պատրաստ ենք յաւիտեան մեր կեանքը զոհելու, օսմ. յաղթանակներով պահպանելու օսմ. հայրենիքին անկախութիւնը, ամբողջութիւնը ու կատարելագործութիւնը։ Սահմանադրութեան տրամադրութեամբ գումարուած Երեսփ. Ժողովը, վստահ ենք թէ, օսմ. հայրենիքին պահանջմանց հաւատարիմ ըլլալու և մեր հայրենակիցներուն վստահութեանը աւելի եւս արժանանալու համար, այս տարուընէ պիտի սկսի ոչ-իսլամներուն զինուորագրութեանը։ Երէկ գումարուած միթինկին անունով գործադրութիւնը կը պահանջենք։

Հայոց փոխ-առաջն. Բողոք. Ազգայ.
ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳ
Հռոմէականաց առաջնորդ
ՆԵՐՍԷՍ
ՊԵՏՐՈՍ, ԱՐԹԻՆ
ՄԿՐՏԻՉ, ԱՐՇԱԿ

ԳԱՒԱՌԻ ՑԱՒԵՐԸ ԵՒ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԸ

ՄԵԾ ՆՈՐ ԳԻՒՂԷՆ 15 Մարտ

Պիլէճիկի Ասարճըգ գիւղէն, աղքատիկ ընտանիքի պատկանող հինգ հոգի, գործ գտնելու համար քանի մը գիւղեր կը պտտին և քիչ թէ շատ գործ գտնելէն ու աշխատելէն յետոյ կը մտադրեն Մեծ Նոր Գիւղ գալ։ Մեր գիւղին արեւելեան կողմը իբր հայատեաց հանրածանօթ, «Ուրակիլ» անունով Թուրք գիւղին բնակիչները Ասարճգցի Հայերը տեսնելով, իրենց հին ու գազանային սովորութեանը համեմատ, անմեղ հայ անցորդներուն ճամբան կը կտրեն և սօբաներով ու բիրերով կը սկսին ծեծել։ Հէք գիւղացիները կ՚աղաչեն, կը պաղատին, թէ իրենք աղքատ մարդիկ են, որ գործ գտնելու համար Մեծ Նոր Գիւղ կ՚երթան և գոնէ իրենց այդ աղքատիկ վիճակին գթան ու խնայեն, բայց անօգուտ. ծեծի արարողութիւնը լմնցնելէն վերջը, 200 ղրշ.ի չափ ունեցած ստակնին ալ կը յափշտակեն և թող կուտան, չմոռնալով յանձնարարել, որ ամէն գացած տեղերնին պատմեն թէ Ուրակիլցիները քաջ ! են և Հայերը կըրթելու ! ? պաշտօնը ունին։ Խեղճ ճամբորդները, բիրերու հարուածներուն տուած ցաւերու ազդեցութեան տակ, հազիւ Նոր գիւղ կ՚իյնան և կամ կը բողոքեն տեղական կառավարութեան։ Միւտիրը աղերսագիր մը գրել տալով, կը յանձնէ իրենց և կը պատուիրէ երթալ կեդրոն (Բազար գիւղ) և Գայմագամին բողոքել։ Գայմագամ պէյը իր կարգին, հաւատ չընծայեր անոնց ստակ ունենալուն, առարկելով, թէ իրենք աղքատներ են և չեն կրնար ստակ ունենալ. միւս օրը երկու հեծեալ ոստիկաններու հետ, նոյն ճամբորդներէն երեքը կը ղրկէ Ուրակիլ, որոնք անդլոյն գիւղապետին կը պարզեն իրողութիւնը։ Տեղւոյն միւս «աղա»ները անմիջապէս գիւղին ամէն կողմը կը տարաձայնեն ոստիկաններուն գալուն պատճառը, որպէս զի նախորդ օրուան հայ ճամբորդները ծեծող ու կողոպտողները չերեւան, ոստիկանները սրճանոցին մէջ գտնուածները կը ցուցնեն ծեծուածներուն, որոնցմէ երկու մարդ միայն կը ճանչնան. միւսները չեն երեւար, ոստիկանները նոյն երկուքը կ՚առնեն կը տանին կեդրոն... քանի մը օրէն ազատ արձակելու համար։

* * *

ՔՂԻԷՆ Մարտ 4

Փետր. 19 տեղս ժամանեց նորընտիր գայմագամ Սաֆվէթ պէյը և ընդունուեցաւ դիմաւորողներու ստուար բազմութենէ մը և հայ ու Թուրք աշակերտներու կողմանէ։ Երկրորդ օրն իսկ փոխադարձ այցելութեամբ պատուեց ի մէջ այլոց Ազգ. Առաջնորդարան ու հայ երեւելիները։ Ինքը ազատամիտ, ուսեալ և բարեկիրթ անձնաւորութիւն մը ըլլալով ամէն բանէ առաջ ձեռք առաւ կրթական խնդիրը. այցելեց Թուրք և Հայ վարժարանները, Թրքաց նախնական վարժարանին նոր շէնք մը հաստատելու համար հանգանակութեան մը ձեռնարկեց և կարեւոր գումար մը արդէն ստորագրել տուաւ։ Հայ վարժարանները այցելելով քննութիւններ կատարեց և քաջալերական խօսքեր խօսեցաւ. իսկ մանկապարտէզի պզտիկներուն խաղերէն, երգերէն ու արտասանութիւններէն չափազանց գոհ մնալով՝ աղքատներուն գոգնոց շինուելու համար 2 թոփ տիզ ալ և 150 հատ դպրոց. տետրակ նուիրեց անոնց։ Իր բարեհամբոյր բնաւորութիւնը, վարչական կարողութիւնը և լուսամիտ գաղափարները այն վստահութիւնը կազմել կուտան այժմէն թէ Քղին վերջապէս գտաւ իր արժանաւոր գայմագամը յանձին Սաֆվէթ պէյի։

—Գայմագամ պէյի ժամանումէն առաջ տեղւոյս Դաշնակցական Կոմիտէն և Օսմ. Միութիւն և Յառաջդիմութեան ընկերներէն ոմանց նախաձեռնութեամբ Հայ և Թուրք համերաշխութիւնը ամրապնդելու մտօք՝ Թուրք դպրոցին մէջ ալ շաբաթական լսարան մը հաստատուեցաւ և բացումը կատարուեցաւ ազգաց խուռն բազմութեամբ և կառավարական ու զինուորական ամբողջ պաշտօնէից ներկայութեամբ։ Բանախօսեցին Լըճիկ Նահիյէի միւտիր Սայիտ պէյ, դատարանի Ա. գրագիր Րէճէպ էֆ. և Աւետիս էֆ. Քաջբերունի թուրքերէն լեզուաւ, իսկ Դաշնակ. Ընկեր Գ. Խմօ հայ լեզուաւ, որուն համառօտ թարգմանութիւնը ըրաւ Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Պասկ Վ.։ Կը յուսանք թէ գայմագամ պէյին շնորհիւ ո՛չ միայն կը շարունակուի այս լսարանը, այլ և աւելի փայլ մը կը ստանայ։

—Մարտ 1ի գիշերը Դաշնակ. Ազատ-Լսարանի 4րդ նիստը տեղի ունեցաւ, որուն կը նախագահէր գայմագամ պէյը. խօսեցան Տեղապահ Հայր Սուրբը, Գ. Խմօ և Գ. Տիրան Հայ լեզուաւ, Գ. Գեղամ Քաջբերունի կարդաց պարագային յարմար Թուրքերէն ճառ մը, երգերու ընդմիջումներով, որոնցմէ վերջ խօսեցաւ գայմագամ պէյը իր գոհունակութիւնը յայտնելով հետ համերաշխութեան և հայրենիքին յառաջդիմութեան համար ձեռք ձեռքի տալով աշխատելու պէտքին վրայ. աւելորդ է ըսել թէ նոր գաւառապետին այս քաջալերութիւնները որչա՛փ քաղցր տպաւորութիւններու տակ դրին Քղիի Հայ հասարակութիւնը։

—Փետր. 20ին տեղի ունեցած երկրաշարժէ մը կեդրոնէն 10 ժամ հեռաւորութիւն ունեցող Հըղէկ գիւղի 50-60 տուները, դպրոցը, եկեղեցին ու մզկիթը ամբողջութեամբ քայքայուեցան և ձմեռ ժամանակ արդէն աղքատ և թշուառ ժողովուրդը անտուն և անպատսպար մնալով գթութեան և օգնութեան կարօտ վիճակի մը ենթարկուեցաւ. անձի կորուստ չկայ, մէկ ծերունի և երկու տղայ միայն թեթեւապէս վիրաւորուած են։ Երէկ կառավարական պաշտօնեաներ ղրկուեցան աղէտին վայրը։

ԿՈՉ ՄԸ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ. — Յայտնի է թէ Զատկական տօներու առթիւ հրացէն պարպելու անճահ սովորութիւնը քիչ թէ շատ մեր մէջ եւս ընդհանրացած է։ Այդ պատճառով գրեթէ ամէն տարի ցաւալի արկածներ և նոյն իսկ մահեր պատահած են։ Սահմանադրութեան հռչակումէն ի վեր լրագիրները գրեթէ ամէն օր արձագանգը կ՚ըլլան բազմաթիւ տխուր արկածներու և բոլորովին ձրի մահերու, որոնց թիւը, ըլլայ հոս, ըլլայ գաւառներու մէջ, մէկ-երկու հարիւրը կ՚անցնի թերեւս մինչեւ ցարդ։ Դեռ նախորդ օրուան լրագիրները կ՚արձանագրէին այդ կարգի երկու մահեր, մին Սվազ և միւսը Եալովա։ Ասոնք խեղճ զոհերն են անխորհուրդ վարմունքի, ճախաւերութեան և անիմաստ եռանդի մը, որոնք ոչ մէկ կերպով կրնան արդարանալ, և կը նսեմացնեն զէնքին պատիւը։ Նկատելով որ յառաջիկայ տօնական օրերը կրնան ազատ ասպարէզ ընծայել հրացէն պարպելու յիմար եռանդին և շատ հաւանաբար դժբաղդ զոհեր պատրաստել մահափիւռ գնդակներուն, կոչում կ՚ընեմ բոլոր եռանդոտ երիտասարդներու խոհական ու մարդասիրական զգացումներուն, որպէս զի խպառ հրաժարին Զատկական տօներու առթիւ հրացէն պարպելու անտեղի սովորութենէն, տեղի չտալու համար կարգ մը ցաւալի և դժբաղդ պատահարներու։ Այդպէսով իսկապէս ճանչցած ու գնահատած պիտի ըլլան արժէքը զէնքին, որուն պաշտօնը չէ դժբաղդութեան և սուգի մատնել աշխարհը, անիմաստ եռանդի մը և անտեղի ու անճարակ գործածութեան մը պատճառով։ Ուրեմն կը կրկնեմ ու կը խնդրեմ. պահեցէք պատիւը և լրջութիւնը ձեր զէնքին, չգործածելով զայն երբ տեղը չկայ։

Բերա, Ց. Ց. Հ.

Կ. ՊՈԼՍՈՅ Օսմ. բժշ. Համալսարանի հայ ուսանողներէ կազմուած «Հերացի» միութիւնը, որուն նպատակն է նպաստել հանրութեան և ուսանողներու մտաւորական և առողջապահական զարգացման, որոշած է իր հանրօգուտ ծրագրին իրագործման համար ընտանեկան սիրուն թատերական և երաժշտական ցերեկոյթ մը սարքել Ապրիլ 5ի Կիրակին՝ Բէթի-Շանի ձմեռնային թատրոնին մէջ, աջակցութեամբ սիրուած և յարգուած հետեւեալ անձնաւորութիւններէ կազմուած կարգադիր մասնախումբի մը որք են այբուբենի կարգաւ։ Տօքթ. Աճէմեան պէյ, Տօքթ. Արզումանեան էֆ., տօքթ. Ալլահվէրտի էֆ. տօքթ. Դաւիթեան էֆ. տօքթ. Եաղուպեան էֆ. տօքթ. Զարիֆեան էֆ. տօքթ. Լամերեան էֆ. տօքթ. Թորգոմեան էֆ. տօքթ. Խանճեան էֆ. տօքթ. Հէքիմեան էֆ. տօքթ Ղուկասեան էֆ. տօքթ. Մատթէոսեան էֆ. տօքթ. Յակոբեան էֆ. տօքթ. Յակոբօֆ էֆ. տօքթ. Նազարէթեան էֆ. Դեղ. Նարկիլէճեան էֆ. տօքթ. Պահճէպանեան էֆ. Ատամ Սուրէնեա»։ Այս առթիւ միութիւնս վըստահ ըլլալով որ չպիտի զլանաք ձեր քաջալերութիւնը ընծայել սոյն օգտաշատ ձեռնարկին, կանխաւ կը յայտնէ իր խորին շնորհակալութեանց հաւաստիքը։ ԾԱՆՕԹ.— Տոմսակի փոխարժէքը կը խնդրուի յանձնել ներկայացուցիչին երկու օր առաջ թատրոնին կիշէն և կամ բերողին։

Ս. ԶԱՏԿԻ առթիւ Տիկ. Վարդուհի Պօյաճեան ի նպաստ Գալֆայեան Որբանոցի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է։ Կը խնդրուի ընկալագրով մը ստանալ սոյն գումարը խմբագրատունէս։

ԹԻՖԼԻԶԻ զանազան քաղաքամասերուն մէջ խուզարկութիւններ կատարուած և կալանաւորած են 73 հոգի։ Կովկասի միւս բոլոր քաղաքներուն մէջ համատարած սարսափ կը տիրէ։

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԹԵՐԹԸ.— Ենովք Արմէն արտօնութիւն ստացած է Հայաստան անունով պարբերական թերթի մը՝ զոր պիտի սկսի հրատարակել երեք-չորս շաբաթէն, խմբագրական և վարչական ուժեղ կազմակերպութեամբ մը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ այս երեկոյ Խթման Ս. Պատարագը եռաձայն պիտի երգուի, ընկերակցութեամբ օրկի զոր պիտի վարէ Յար. էֆ. Սինանեան։ Ս. Պատարագը կը սկսի ժամը 9ին։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանի ուսանողներուն կողմէ կազմուած «Հերացի» Միութիւնը, որ նպատակ ունի նաև հանրութեան մէջ տարածել առողջապահական և կէս գիտական ծանօթութիւններ՝ ժողովրդային դասախօսութիւններու և մասնաւոր թերթի միջոցով, իր Լսարան-ընթերցարանը բանալու համար կազմակերպած է թատերական և գեղարուեստական շքեղ ցերեկոյթ մը, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, ապրիլ 5, ժամը կէս օրուան 7½ին, Բէթի-Շանի ձմեռնային թատրոնին մէջ։ Ճոխ ու շքեղ յայտագիրը կը կազմեն՝ Միութեան նպատակին մասին բանախօսութիւն մը Գ. Պօնաբարդի կողմէ, Կովկասի Հայ Դրամատիք դերասաններու ընկերութեան կողմէ «Ջանտա Գնչուհին» 4 արարուածով Կանկլօ-Ֆէրի հռչակաւոր տռամը՝ որուն մէջ Ջանտա Գնչուհիին դերը պիտի կատարէ շնորհալի դերասանուհի Օր. Սաթենիկ Ադամեան և որուն ամբողջ խումբը պիտի մասնակցի։ Երիտասարդ արուեստագէտուհի Օր. Սերոբեան պիտի նուագէ ջութակի վրայ, և պարիթոն Գ. Օհանեան պիտի կատարէ երգախառն մենախօսութիւններ՝ դաշնամուրի ընկերակցութեամբ. պիտի ներկայացուի նաև Մեծապատիւ Մուրացկաններու երկրորդ գործողութիւնը, որուն մէջ Սըխտորմ աղայի դերը պիտի կատարէ Գ. Վրոյր, որուն ստեղծած տիպարներէն մէկն է այդ դերը և որ անմրցելի է այդ դերին մէջ։ Գիները սովորական են։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ ապագրեալ ատենագրութեանց վաճառման կեդրոնատեղին է Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն բանկալը ուրկէ կարելի է գնել՝ իւրաքանչիւր տետրը մէկ ղրուշի։

ԱԶԴ

Առաջիկայ երկուշաբթի մարտ 30ին Զատկի երկրորդ օրը «Անուն Մարիամու» Եղբայրութեան տարեկան հանդէսը պիտի կատարուի մեծ շքով Յս. Փրկիչ ազգային մայր եկեղեցին։ Առաւօտեան ժամը 2ին Ամեն. և Գեր. Կաթողիկոս Պատրիարքը հանդիսաւոր ձայնաւոր Պատարագ պիտի մատուցանէ և ապա պաշտօն պիտի կատարուի Եղբայրութեան ննջեցեալ անդամոց հանգստեանը համար։ Յետ ընթերցման Սրբոյ Աւետարանին Գեր. Հ. Սահակ Վ. Տէր-Մովսէսեան ներբող մը պիտի արտասանէ ի փառաւորութիւն Տիրամօր կուսին, և յաւարտ Պատարագի թափօր պիտի կատարուի Եղբայրութեան սեպհական հրաշագործ պատկերաւը։ Եղբայրութեան անդամք և բարեպաշտ հաւատացեալք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ սոյն մեծապայծառ տօնախմբութեան։

Ղալաթիա 25 Մարտ 1909 (Կնիք)

Սէրպէսթի լրագրոյ տնօրէնը և խմբագրական մարմինը շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ մամլոյ ազատութեան զոհ ողբացեալ ՀԱՍԱՆ ՖԷՀՄԻ ՊԷՅԻ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին և այս առթիւ ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ կամ նամակով։

ԶԱՏԿԱԿԱՆ
ՆՈՐՈՅԹՆԵՐ
ԱՊՐԱՆՔԻ ԲՈԼՈՐ ՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԻԹԻՆԿ
ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅԱՐԳԱՆՔ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տեղի կ՚ունենայ Զատկի երկուշաբթի օրը, Մարտ 30ին, ՇԻՇԼԻԻ ՀԱՅՈՑ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ, ցորեկուայ ժամը 2ին (Ը. Ե.)։

Ատենախօսութիւններ՝ նուիրուած նահատակներու և ազատութեան՝ Դաշնակցական Ընկերներու կողմէ։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը՝ Պոլսոյ բոլոր թաղերէն։

ՆՈՐ ԵՐԳԻԾԱԹԵՐԹ
ԿԻԿՕ

Ծաղիկի խմբագրապետ և Թերթիս խմբագիր Գ. էֆ. Թորոսեան (Ընկեր Կիկօ), ԿԻԿՕ անուն երգիծաթերթի մը արտօնութիւնը ստանալով՝ ասկէ վերջ Կավռօշի հետ միասին, միշտ օրընդմէջ պիտի հրատարակէ աւելի ճոխ, նոյն ուղղութեամբ և աւելի նոր խանդով անշուշտ։ Ուրեմն Կիկօ-Կավռօշ ոև է առնչութիւն չունին Գուրշունլու խանի կայսրութեան հետ, հիմնած ըլլալով նոր մը, և ասկէ վերջ իրենց ՆՈՐ հասցէն է. — Բերա, Մեծ-Փողոց, Թագսիմ, 65, Թօլաեան ապարան։ Մեր շնորհաւորութիւնները մեր հանրածանօթ ու սիրուած երգիծաբանին որ մինչեւ հիմա ուրիշին արտը մշակելէ վերջ, հիմակ ալ իր սեփական դաշտը պիտի մշակէ։ Թէ՛ Կիկօի և թէ՛ Կավռօշի մէջ քաղաքական երգիծանքի աւելի ուժ պիտի տրուի։

ՅԵՏՈՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՇԱՀԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼ

ԹԷՀՐԱՆ, 9 ապրիլ.— Օտար դեսպանատանց ճնշումին շնորհիւ, Շահը վերջապէս հաւանած է պալատէն վտարելու և նոյն իսկ Պարսկաստանէն արտաքսելու [illegible] Էմիր-Պօհատուր-Ջէնկը, ինչպէս նաև բոլոր ռէաքսիոնէր նախարարները, և Սահմանադրութիւնը վերահաստատելու ժողովրդեան ուզած ձեւով, պայմանաւ որ օտար տէրութեանց ներկայացուցիչները երաշխաւորեն իր կեանքը, գահը և ինչքերը։ Եթէ երբեք Տէրութիւնները մերժեն այդպիսի երաշխաւորութիւն մը տալ, Շահը որոշած է մինչեւ վերջը պայքարիլ։ Սպահանէն կը հեռագրեն թէ Պախթիարներու խան Ալի-Կօլի Խան, որ Բարիզ կը բնակէր քանի մը տարիէ ի վեր, իր երկիրը դարձած է։ Իր ցեղին մարդոց մօտ վիճակին վերահասու ըլլալէ յետոյ՝ Ալի-Կօլի Խան Շահին խորհուրդ կուտայ անմիջական կերպով ժողովրդեան յանձնել երկրին կառավարութիւնը։ Ալի-Կօլի Խան կ՚ազդարարէ Շահին՝ շատ չուշացնել Սահմանադրութիւնը, որովհետեւ գահուն համար աղէտաբեր պիտի ըլլայ այդ բանը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Վիլհէլմ կայսրը և Էտուարտ Թագաւորը ապրիլի վերջերը Միջերկրականի մէջ պիտի տեսակցին իրարու հետ։

ՎԻԷՆՆԱ.— Սերպիոյ մէջ գումարուած միթինկներուն առթիւ որոշում տրուած է կառավարութեան դիմել, որպէս զի ամէն միջոցներ ձեռք առնուին, բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու համար Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ։ Յառաջիկայ շաբթուան վերջերը բանակցութեանց պիտի ձեռնարկուի՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ու Սերպիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագիր կնքելու համար։

ՓՈՐ-ՍԱՅԻՏ.—Գ. Ռուզվէլթ հոս հասաւ և եգիպտական իշխանութեանց կողմէ ողջունուեցաւ։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

Տիկ. Մայսուրեան-Յարութիւնեան-Զարիֆեան ռուսահայ ծանօթ խումբը Զատկի առթիւ երկու մեծ ներկայացում սարքած է, փայլուն և ժողովրդական։ Զատկի Գ. օրը, երեքշաբթի ցորեկ, ժամը 7½ին Բերա, Վարիէթէ թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ Անգլիացի աշխարհահռչակ հեղինակին՝ Քօնըն Տօյլի ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍ տռամը 4 արար։ Անոնք որ կարդացած են արտակարգ իմացականութեան մը այս գործը, գիտեն արդէն թէ ի՛նչ մեծ յուզում և հետաքրքրութիւն կը պարունակէ այս տռամը։ Իսկ գիշերը, նոյն թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ Բաուլ Հայզէի նշանաւոր և մեծապէս գնահատուած մէկ տռամը ՄԱՐԻԱՄ ՄԱԳԴԱՂԵՆԱՑԻ որուն անունը ինքնին բաւական է երեւան հանելու հին իսրայելական կեանքի այդ խիստ շահեկան էջը։ Վստահ ենք որ հասարակութիւնը պիտի քաջալերէ այս ներկայացումները, վայելելով իսկապէս լաւ ժամանց մը։

×

ԱՆՄԱՀՆ ԺԻՐԱՅՐ.— Զատկի երկրորդ օրը Բերա Վարիէթէ Թատրոնին մէջ, ժամը ցորեկուան 7½ին տեղի պիտի ունենայ ուրիշ մեծ ներկայացում մը, առաջնորդութեամբ մեծահամբաւ դերասանապետ Մնակեան էֆ.ի։ Խաղն է Հայ յեղափոխութեան ամէնէն մեծ դէմքին ԺԻՐԱՅՐի կեանքը։ Ժիրայր այն հերոսն է որ իր մահը գտած է Եօզկատի նշանաւոր կախաղանին ծայրը։ Հեղինակութիւնն է Գ. Հմ. Արամեանցի։ Խաղը մեծ պատրաստութեամբ բեմ պիտի հանուի։ Մնակեան առաջին անգամ ըլլալով հայերէն լեզուն պիտի խօսի և ինք պիտի ըլլայ Ժիրայրը։ Աւելորդ է այս հանդէսին առթիւ հասարակութեան կոչ ընել, քանի որ հոն պիտի տեսնուի Թրքահայ բեմին վարպետը՝ մեծ յեղափոխականի մը դերին մէջ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Այսօր, Աւագ Շաբաթ, Սակարանը կը փակուի ժամը 8ին (Ը. Թ.). իսկ երկուշաբթի Ս. Զատկի երկրորդ օրն ըլլալով Սակարանը գոց պիտի ըլլայ։

ՓԱԿՈՒՄ,		Մարտ 26/8 Ապրիլ
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 11
Ամէնէն բարձր գին	»	102 19½
Ամէնէն վար գին	»	102 11
Թուրքի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	174 75
Ամէնէն բարձր գին	»	175 —
Ամէնէն վար գին	»	174 75
ԲԱՑՈՒՄ,		**Մարտ 28/10 Ապրիլ**
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	102 20
» » » ժամը 6ին	»	102 20
Թուրքի Երկաթուղի	Ֆր.	175 50
» » ժամը 6ին	»	175 50

«ԱԶԴԱԿ» երիտասարդ շաբաթաթերթի 16րդ թիւը հրապարակ կ՚ելլէ այսօր հետեւեալ բովանդակութեամբ— Շաւարշ Միսաքեան՝ Մեր հաւատամքը.—Տիգրան Եսայեան՝ Վաղուան ընկերութիւնը.—Ռուբէն Զարդարեան՝ Բագինին փառաբանութիւնը— Վահրամ Թաթուլ՝ Քերթուած.— Անտոն Չէխով՝ Աղճի խայթ («Ազդակ»ի վէպը).— Լեւոն Շանթ՝ «Ծաղրուն վրայ»էն հատուած մը.—Ցուցատետր.—Հ. Յ. Դաշնակցութեան յայտարարութիւնը, եւն։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՔԱՇՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 26ԻՆ

2 օսմ. ոսկի շահող թիւեր

115441	50	143911	20	173571	80	196301	10	220781	90
115591	600	144411	20	173691	700	197151	60	220861	70
115901	10	146071	80	173791	800	198501	10	221411	20
116341	50	146241	50	174831	40	198891	900	221821	30
116791	800	146401	10	175561	70	199131	40	221911	20
117201	10	147771	80	175871	80	199501	10	222421	30
117661	70	148021	30	175971	80	199881	90	222981	90
117671	80	148211	20	176971	80	201181	90	223481	90
118581	90	148711	20	177411	20	202111	20	224001	10
118651	60	148811	20	177811	20	202731	40	224141	50
120351	60	149381	90	178291	300	203241	50	224821	30
122061	70	150811	20	178461	70	203301	10	227621	30
123781	90	152041	50	178751	60	204041	50	227931	40
124191	200	152801	10	178931	40	204171	80	229921	30
126331	40	153051	60	179341	50	204671	80	230631	40
126731	40	153671	80	179891	900	207341	50	232941	50
126741	50	153861	70	180021	30	207661	70	233221	30
127341	50	156091	100	182001	21	208061	70	233251	60
128461	70	157341	50	183081	90	209051	60	235001	10
128731	40	157381	90	183431	40	210551	60	236781	90
128931	40	157411	20	183611	20	210561	70	237251	60
129031	40	157941	50	183941	50	211431	40	237831	40
129111	20	159691	700	184091	100	212631	40	238641	50
129351	60	159931	40	184541	50	213521	30	239911	20
131551	60	160261	70	184651	60	214721	30	240321	30
131581	90	160411	20	184741	50	215021	30	240421	30
132131	40	160421	30	185041	50	215231	40	240611	20
133241	50	161011	20	185111	20	215571	80	242351	60
133351	60	164441	50	186231	40	215751	60	243151	60
135331	40	165131	40	187201	10	215791	800	243391	400
136181	90	166831	40	187851	60	216051	60	243811	20
137791	800	167721	30	188291	300	216241	50	244091	100
137931	40	168071	80	191721	30	216251	60	244681	90
138741	50	169001	10	192971	80	216291	300	244741	50
139541	50	169241	50	193291	300	216351	60	244861	70
140021	30	169611	20	193651	60	216541	50	245111	20
140071	80	170481	90	195241	50	216901	10	245471	80
140881	90	172141	50	195341	50	217381	90	245641	50
141231	40	172231	40	195841	50	217471	80	246701	10
141751	60	172661	70	196031	40	217621	30	249351	60

ՎԵՐՋ

La Grande Fabrique
S. Stein.

ԶԱՏԿԻ
ԵՒ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐՈՒՆ
ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ՄԹԵՐՔԸ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
Որ զգեստեղէնի համար Արեւելքի ամէնէն մեծ վաճառատունն է։

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է
Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլքը

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԿՈՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—32

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
Վ.ՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս) Մանասթըր, Սկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաեւ միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ Եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան օրոյ պայմանաժամներով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, չատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—22

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ
ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն, ամբողջովին վճարուած։ Պահեստի գումարներ 38,000,000 քուրոնի չափ։

Պոլսոյ գործակալութիւն՝ Էլքեաթիպ խան, Բերայի գործակալութիւն՝ Ս. Անթուան խան, Բերա, Մեծ-Փողոց։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Յիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի գումարի համար
6	»	151- 200	» » »
10	»	201- 500	» » »
15	»	501-1000	» » «
30	»	1001 և անկէ վեր	» »

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ
La Mutuelle de France et des Colonies
ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՐ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Թիճարէթ խան, Ղալաթիա, Բէրճէնլէ Բազար
Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Հանր. Պարտքի վարչութիւնը իր սպասարկաւորներուն տարեկան զգեստեղէնը հայթայթելու ձեռնարկած ըլլալով, կը ծանուցանէ որ առաջարկները կ'ընդունուին հետեւեալ զգեստներու նմոյշներուն հետ.— 4 քօստիւմ՝ սեւ չուխայէ (սթամպուլին), 4 քօստիւմ՝ սեւ չուխայէ (բըռէնկոզ), 48 քօստիւմ՝ մութ կապոյտ չուխայէ (բըռէնկոզ՝ ասեղնագործուած օձիքով, 44ը արծաթէ, 4ը ոսկիէ), 46 քօստիւմ՝ մութ կապոյտ չուխայէ (վէսթօն՝ D. P. O. մարքայով), 14 ձմեռուան բալթօ՝ մութ կապոյտ գոյնով, 14 քօստիւմ՝ գորշ քութիլ կտաւէ, 13 քօստիւմ՝ չայաքէ, բաց կապոյտ գոյնով, 17 քօթիւմ ոստիկան-զինուորներու և ոստիկաններու համար։ Առաջարկներուն հետ պէտք է ընկերանան չուխաներու, աստառներու, կոճակներու նմոյշներ, և Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութեան պէտք է յղուին 1909 ապրիլ 1/14էն առաջ, կնքուած պահարանով, որուն վրայ նշանակուած ըլլալու է հայթայթուելիք ապրանքին տեսակը։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

25/10 Մարտ 1909

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.— Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին, Պոլսոյ իր գործակալութիւնը և Բերայի իր գրասենեակը չափաւոր գնով մը կ'ապահովագրեն Յունաստանի Ազգ. Պանքայի 1880ի 3% պարտաթուղթերու ամորթիսմանի վիճակահանութիւնը, որ տեղի պիտի ունենայ 1909 ապրիլ 1ին։ 8—6

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա. Քանէա եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 դրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխատուութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն չատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ [illegible] խուցեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ձեւ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, առ տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ		3%
Վեց ամսուան	համար	3½%
Մէկ տարուան	»	4 —
Երկու	» և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 52 ղրուշ [illegible]։ 50-43

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, Նաւապետ Կաթէնչի, կիրակի, 11 ապրիլ 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 13 ապրիլ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սախտիէ» շոգենաւը Նաւապետ Ֆինտլէյ ապրիլ 7ին հոս հասնելով, ապրիլ 10ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլի, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆեր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նալը խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անասթասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա Ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, [illegible]րանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

Cie RUSSIE
Navigaiion à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ապրիլ
Դշ. 25/7 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 25/7 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 26/8 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 26/8 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 27/9 Սէվաստոբոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 28/10 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 28/10 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօռ-Սայիտ և Աղեքսա. ժամը 4ին։

ԱՆԱՏՈԼՅԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍՔԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 223 խառն Առ.		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ.
ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ժ. վ.
10 20 մկն.	Էսկի-Շէհիր ժմն.	1 32
11 02 »	Կէօքճէ Քըզըք մկն.	12 52
12 — »	[illegible] »	12 10
12 59 »	Ալայունթ »	11 12
1 41 »	Չէքիւրլէր »	10 23
2 40 »	Տէօյէր »	9 35
3 09 »	[illegible] »	8 50
3 34 »	Համամ »	8 24
3 44 »	Կազլըկեօլ համամ »	8 14
4 11 ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար մկն.	7 42
4 31 մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար ժմն.	7 22
5 11 »	[illegible] »	6 50
6 06 »	Չայ »	6 03
6 51 »	Իսհագլը »	5 10
7 15 »	[illegible] »	4 45
7 46 »	Աք շէհիր »	4 23
8 18 »	Ազարի քէօյ »	3 43
9 — »	Ջավըլըճէ քէօյ »	2 05
9 38 »	Իլկըն »	2 33
10 25 »	Գատըն-Խանը »	1 39
11 20 »	Սէրայ-Ինի »	12 57
11 52 »	Մէյտան »	12 17
12 52 »	Բունար-Պաշը »	11 12
1 30 ժմն.	Գոնիա մկն.	10 30
Իրկ.		Առտ.

ԷՍՔԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 խառն Առ.		ԴԱՐՁ Կառ. 121 խառն Իրկ.
ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ժ. վ.
12 — մկն.	Էսկի Շէհիր ժմն.	10 —
1 44 »	Աք Պունար մկն.	9 18
1 24 »	Ալփու Քէօյ »	8 46
2 4 »	Պէյլիք Ախըր »	7 58
3 9 »	Սարըքէօյ »	7 1
4 58 »	Պէչէր »	6 4
4 35 »	[illegible] »	5 27
5 9 »	Պէյլիք Քէօփրիւ	5 —
6 3 »	Բօլաթլը	4 16
7 21 »	Մալը Քէօյ	2 49
8 15 »	Սինճան Քէօյ	1 47
9 — »	Էնկիւրիւ	1 —
Իրկ.		Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱՊԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. 424 խառն Իրկ.		ԴԱՐՁ Կառ. 421 խառն Առ.
ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ժ. վ.
7 17 մկն.	Համիտիէ ժմն.	5 22
7 35 ժմն.	Ատա-Բազար մկն.	5 40

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Ալայունտ մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմն.	1 25	11 35
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Քէօթահիա մկն.	12 10	10 55
Ալայունտ ժմն.	12 30	10 35

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէգի	Նայդօգրիս
Միեխս	Էմիլիս
Ռափսիս	Գուզիրիս
Թէյպըր	Մօկրիս
Նարտօն	Ֆոյնիկս
[illegible]	Ֆարոս
	Թիպէս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
[illegible] խան, Պաղչէ Գաբու, Պոլիս
ՃԷՕՐՃ ՄՕՍ Ընկ.
31 Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրփուլ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ՛Ն

Ժամանակացոյց կռխմբ. երու երթեւեկ.
1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ.
Կայարան		Առաւ.
Գոնիա	մկն.	11 —
Գոչին խան		11 31
Չումրա		12 15
Արբըզ Էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտրոզլա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու երեկուն	ժմն.	5 —
ԴԱՐՁ		Կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ.
Կայարան		Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 31
Սիտրոզլա		9 13
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արբըզ Էօրէն		10 54
Չումրա		11 30
Գոչին խան		12 06
Գոնիա երեկուն	ժմն.	12 35

50—47

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հուլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1069	[illegible]	4311	[illegible]	1831	[illegible]	2709
[illegible]	5607	[illegible]	933	[illegible]	3720	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1643	[illegible]	3085	[illegible]	1600	[illegible]	1057
[illegible]	3277	[illegible]	1718	[illegible]	595	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1883	[illegible]	504	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1364	[illegible]	3461	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	4481	[illegible]	1350	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1571	[illegible]	1861	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1837	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1244	[illegible]	1393	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1004	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3789	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1831	[illegible]	3050	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	4385	[illegible]	1142	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3905	[illegible]	1011	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	835	[illegible]	1855	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Ֆլարօ շոգենաւը, Նաւապետ Պէլտինկ, մարտի 15ին
Մօրօֆֆօ շոգենաւը, Նաւապետ Մաք Լօուէն.
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Ալէքքօ շոգենաւը, Նաւապետ Պրանտլէյ, ապրիլ 17ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ [illegible]
Թիւ 33—36, [illegible] խան, Ղալաթիա 19

ՎՈՒԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ Ֆրք. 9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՎՈՒԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահկարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ չատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ ամերցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—21

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ Ընկ
Պոլիս, Անանիադիս խան

HAMMOND ՀԱՄԸՆՏ

ԳՐԵՐԸ
ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՏԵՍԱՆԵԼԻ
2 ԳՈՅՆ ԳՐՈՂ
ԵՒ
ՎԱՅՐԿԵՆԱՊԷՍ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ ԳՐԵՐ
ԶԱՆԱԶԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ
ԿԱԼԱԹԱ
Քիւչիւք Թիւնել խան

WORK IN SIGHT

130 ԶԱՆԱԶԱՆ ՁԵՒ ԳՐԵՐ
30
ՏԱՐԲԵՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ
ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ՌԻՇԱՐ Մ. ՊՕՆՏ
ԵՒ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԱԹԱԼՕԿԸ ՁՐԻ

Համընտն է որ կը գրէ ֆրանսերէն, անգլիերէն, հայերէն եւ յունարէն վերջապէս 30 լեզու մէկ մեքենայի վրայ 20—8

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Ապրիլ 12ին, Իմէրէդի, Մարսիլիայէն
Ապրիլ 20ին, Ֆրիժի, Սեւ ծովէն
Ապրիլ 27ին, Ժօնի, Մարսիլիայէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Ապրիլ 7ին, Ժօնի, Մարսիլիա։
Ապրիլ 13ին, Իմէրէդի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Ապրիլ 20ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա։

Ա.	կարգ Բարիզի	համար	200 ֆր.
»	» Մարսիլիոյ	»	160 »
Բ.	» Բարիզի	»	150 »
»	» Մարսիլիոյ	»	120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփհանէ, քարափին վրայ։
15 Թ. [illegible]

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՇԱՃԵԱՆ